

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

Tereza NÁDVORNÍKOVÁ

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

**Moderní životní styl, architektura a bytová kultura v letech 1927 – 1945 na
stránkách revue „Pestrý týden“**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza Nádvorníková**
Osobní číslo: **H08030**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Kulturní dějiny**
Název tématu: **Moderní životní styl, architektura a bytová kultura na stránkách revui "Pestrý týden" v letech 1927-1945.**
Zadávací katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce představí tématický profil časopisu Pestrý týden a pokusí se zhodnotit jeho příspěvek do dobové debaty o moderním životním stylu v kulturním kontextu meziválečného Československa. Zpracovatelka zaměří pozornost na to, jakou roli sehrávala umělecká, designérská a architektonická témata v obsahu časopisu a analyzuje, jaké proudy a tvůrce z dobové české a evropské umělecké scény a jaké náhledy na moderní, zejména bytovou a architektonickou kulturu časopis prezentoval. Pokusí se také definovat jeho postavení v kontextu podobně zaměřených periodik meziválečného Československa (Byt a umění, Bytová kultura, Žijeme ad.).

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Jan E. Koula, Obytný dům dneška. Praha 1931. - Jan E. Koula, Nová česká architektura a její vývoj ve XX. století. Praha 1940. - Karel Honzík, Za novým životním slohem. Praha 1945. - Alena Adlerová (ed.), Český funkcionalismus: 1920-1940. Sv. 2. Bytové zřízení. Praha: Uměleckoprůmyslové muzeum - Brno: Moravská galerie 1978. - Bohumil Markalous, Estetika praktického života. Praha 1989. - Jaroslav Anděl (ed.): Umění pro všechny smysly. Meziválečná avantgarda v Československu (katalog výstavy). Praha: Národní galerie v Praze - IVAM Centre Julio González ve Valencii 1993. - Petr Vilgus, Pestrý týden, 2. listopadu 1926 - 28. dubna 1945: vznik, existence a zánik nejlepšího ilustrovaného týdeníku první a druhé Československé republiky a období Protektorátu Čechy a Morava. Praha-Opava 2001.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Pavel Panoch, Ph.D.**
Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

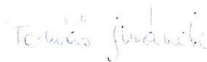
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2013**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškerá literatura a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Hradci Králové dne 28.6.2013

Tereza Nádvorníková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala především vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Pavlu Panochovi, Ph.D. za odbornou pomoc, cenné rady, vstřícnost a ochotu. Za odborné a stylistické konzultace děkuji též teatrologovi a estetikovi Dr. Petrovi Pavlovskému. Také děkuji své rodině a všem přátelům, kteří mě vždy podporovali a pomáhali mi. Zvláštní díky patří Bc. Petře Vyhnálkové za poskytnutou pomoc s jazykovým překladem a paní Naděždě Komárkové, která mi velice pomohla s korekturou této práce.

Anotace

Práce je zaměřena na analýzu článků zaměřených na architekturu, bytovou kulturou a moderní životní styl v meziválečném období na stránkách revue *Pestrý týden*. Cílem je informovat o těchto tématech a zároveň analyzovat práce architektů objevující se na těchto stránkách a dále také srovnat tuto revui s ostatními dobovými periodiky zabývající se podobnou problematikou.

Klíčová slova

Moderní životní styl – architektura do první poloviny 20. století – bytová kultura v meziválečném období

Annotation

The bachelor thesis concentrates on the analysis of reportages focused on architecture, apartment/flat culture and modern lifestyle in the interwar period within the *Pestrý týden* revue. The aim is to inform about these aspects together with paying attention to the architects mentioned on the chosen pages and finally, to compare this revue with other contemporary periodicals dealing with this issue.

Key words

Modern lifestyle, Architecture in the early 20th century, apartment/flat culture in the interwar period

Obsah

Úvod	1
1 . STRUČNÁ HISTORIE REVUE „PESTRÝ TÝDEN“	2
1.1. Redakce revue	3
1.1.2. Karel Neubert	3
1.1.3. Vratislav Hugo Brunner	3
1.1.4. Karel Hájek	4
1.1.5. Václav Jírů.....	4
1.1.6. Ladislav Sitenský	4
1.1.7. Adolf Hoffmeister	5
1.1.8. Jaromír John	6
1.1.9. Karel Teige	6
1.1.10. Karel Honzík	7
1.1.11. Milena Jesenská.....	7
2. MODERNÍ ŽIVOTNÍ STYL	9
2.1. Móda.....	9
2.2. Sport	11
2.2. Umění a kultura obecně.....	15
3. ARCHITEKTURA V LETECH 1927 – 45.....	19
3.1. Funkcionalismus a architektura.....	19
3.2. Funkcionalismus ve světové architektuře	20
3.3. Adolf Loos.....	21
3.4. Meziválečná architektura v Československu	22
3.5. Architekti na stránkách <i>Pestrého týdne</i>	23
4. MEZIVÁLEČNÁ BYTOVÁ KULTURA	27
4.1. Vývoj meziválečného bydlení	27
4.2. Celková koncepce bytu	29
4.3. Místnosti.....	30
4.5. Vnitřní zařízení.....	41
4.6. Bytová kultura	50
5. SROVNÁNÍ REVUE <i>PESTRÝ TÝDEN</i> S OSTATNÍMI DOBOVÝMI PERIODIKY	55
6. ZÁVĚR.....	57
7. RESUME.....	60
8. SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	62
9. SEZNAM FOTOGRAFICKÝCH PŘÍLOH.....	67
10. FOTOGRAFICKÁ PŘÍLOHA.....	68

Úvod

Téma jsem si vybrala, protože mne při studiu historie nejvíce zajímá každodenní život běžných lidí. V této práci se zaměřím na meziválečná léta XX. století.

Bakalářská práce bude spočívat v analýze zaměřené na témata, která jsou nejvíce zmiňovaná na stránkách časopisu *Pestrý týden*: Na moderní životní styl, architekturu a bytovou kulturu v letech 1927 - 45. Revue vycházela jako týdeník právě v těchto letech.

Práci koncipuji do pěti hlavních kapitol a jejich podkapitol. Záměrem je citovat z článků na dané téma, analyzovat je a komentovat. V počátku představím ve zkratce historii tohoto týdeníku. Dále se budu stručně informovat o všech důležitých osobnostech, které pracovaly v redakci.

Stěžejní částí práce jsou tři hlavní kapitoly, zabývající se, moderním životním stylem, architekturou a bytovou kulturou. V kapitole moderní životní styl jsem pak vybrala tři témata, jež jsou nejčastěji zmiňována: módu, sport, umění a kulturu vůbec (s vědomím, že i oblékání a sport jsou samozřejmě součástí kultury v plném slova smyslu). První podkapitola je zaměřena na módu v celosvětovém kontextu. Ve druhé podkapitole se zaměřuji na různé sporty včetně automobilismu. Třetí podkapitola je okénkem do světa umělecké kultury v meziválečných letech, kde představuji dobové umělecké směry. Krátce zmiňuji rozvoj dobově dominantního masmédiu - rozhlasu.

V kapitole věnované architektuře v meziválečné době rozebírám její směry a hlavní představitele, a to jak zahraniční, tak domácí. Pokouším se analyzovat práce zmiňované v člancích tohoto týdeníku. V předposlední kapitole se zaměřuji na nejobsáhlejší téma, kterým je bytová kultura, jež se stala téměř hlavní náplní tohoto časopisu. Snažím se zhodnotit vývoj bydlení mezi válkami, dále koncepci bytu a místností, sociální zázemí, vnitřní zařízení a bytovou kulturu z hlediska pořádku a úklidu. V poslední kapitole porovnávám všechna další česká dobová periodika zabývající se touto problematikou.

Potřebné informace jsem získala podrobnou excerpcí stránek z periodika *Pestrý týden*. Dále jsem využila dobové časopisy, zabývající se touto problematikou a bydlením, zejména: časopis *Žijeme*, revue *Bytová kultura* a *Byt a umění*. Samozřejmě jsem použila i další literaturu korespondující s tématy mé bakalářské práce.

1. STRUČNÁ HISTORIE REVUE „PESTRÝ TÝDEN“

Týdeník *Pestrý týden* byl ilustrovaný časopis, který vycházel od První Československé republiky až po Protektorát včetně, konkrétně od 2. listopadu 1926 do 28. dubna 1945. Měl vysoký psaný i obrazový zpravodajský standard. Fotografové Karel Hájek, Václav Jirů a Zdislav Sitenský se proslavili hlavně díky tomuto časopisu. Byl vydávaný a tištěný Grafickými závody Václava Neuberta, který měl sídlo na pražském Smíchově. Za dvacet let vydávání *Pestrého týdne* vyšlo 963 běžných čísel.

V redakčním kruhu z počátku působili: vydavatel Karel Neubert, grafik Vratislav Hugo Brunner, novinářka Milena Jesenská, malíř, básník a zakládající člen *Devětsilu*¹ Adolf Hoffmeister. Snažili se o vytvoření magazínu pro intelektuály. Na počátku třicátých let tyto zakladatele vystřídala skupina okolo Jaromíra Johna (vl. jm. Markalous), která přinesla změny. Místo elitní revue nastoupil obrázkový celorodinný týdeník, zaměřený na střední vrstvy vůbec. Díky této proměně se stal *Pestrý týden* v krátké době periodikem se statisícovým nákladem. Prosadil se natrvalo mezi konkurenčními prvorepublikovými periodiky, což byly například *Pražský ilustrovaný zpravodaj*, *Světovzor*, *Světový zdroj zábavy*, *Letem světem*, *Ahoj*, *Star*, *Eva*, *List československých paní a dívek* či *Hvězda československých paní a dívek*.

Ve vrcholných letech 1938 – 1939 se týdeník dostal na úroveň světových obrazových týdeníků své doby, publikoval snímky špičky českých fotografů.

Od roku 1940 se *Pestrý týden* stal oficiálním listem *Radosti ze života* orgánu jednoho ze dvou za Protektorátu povolených politických subjektů, nazývaného *Národní souručenství* (tím druhým byla Strana práce). V tomto období bohužel časopis kvalitativně upadal, přestával být „zpravodajským listem“. S výjimkou aktualit dodávaných z Německa psal o tématech časově neurčitých, které byly ideologicky překroucené s ohledem na cenzuru. Na druhé straně se šéfredaktoru Karlu Neubertovi podařilo nepropagovat nacistickou ideologii nad vynucenou míru. K zániku revue *Pestrý týden* došlo těsně před vypuknutím Pražského

1 Devětsil bylo seskupení založené českými avantgardními umělci v roce 1920 v Praze. Po založení se jeho členové věnovali proletářské literatuře a tzv. Magickému realismu. Od roku 1923 se angažovali v poetismu. První členové tohoto uměleckého svazu byli Artuš Černík, Josef Frič, Josef Havlíček, Adolf Hoffmeister, Karel Prox, Jaroslav Seifert, Ivan Suk, Ladislav Süß, Vladimír Štulc, Karel Teige, Vladislav Vančura, Karel Vaněk, Karel Veselíka a Alois Wachsman. In. FORST, Vladimír, a kol. Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. 1. A-G. Praha: Academia, 1985. 900 s. ISBN 80-200-0797-0.

povstání v roce 1945. Místo něho bývalí redaktoři vytvořili a zformovali nový zpravodajský týdeník nazvaný *Svět v obrazech*.²

1.1. Redakce revue

Tento výčet má za úkol přiblížit nejdůležitější osobnosti spojené s časopisem *Pestrý týden*, kde působily jako šéfredaktoři nebo redaktoři, ale i jako reportéři, ilustrátoři, fotografové, grafici apod.

1.1.2. Karel Neubert

(1894 – 1973) se nejprve snažil tiskárnu zmodernizovat zavedením hlubotisku a různých speciálních technik pro kartografii, ale jeho hlavní činností od roku 1925 se stalo vydávání časopisu *Pestrý týden*. Jako šéfredaktor působil v letech 1933 – 1945. Karel Neubert byl průkopníkem barevné fotografie u nás a zasloužil se také o rozvoj fotografické dokumentace v řadě děl výtvarného umění a architektury.³ Po nacistické okupaci se aktivně účastnil odboje.

1.1.3. Vratislav Hugo Brunner

(1886 – 1928) byl český grafik, malíř, ilustrátor, typograf, karikaturista, autor divadelních scénografií a návrhů dětských hraček. Velice významně přispěl do vývoje české knižní grafiky. Studoval staroměstskou reálku, kde se seznámil a dlouhodobě se přátelil s Eduardem Bassem a Františkem Frabšou. Studoval i na Akademii výtvarných umění. Od roku 1906 zveřejňoval v časopisech ilustrace a karikatury. Vedle J. Bendy, H. Johnové a M. Teinitzerové se v roce 1908 stal jedním ze spoluzakladatelů družstva *Artěl*. Časopis *Nová edice* spoluzaložil v roce 1909. Ten vycházel pouze do roku 1912, ale i přes jeho krátkou dobu vydávání významně ovlivňoval vývoj knižní kultury. Od roku 1919 působil jako profesor na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Josef Kaplický byl jeho žákem a později i asistentem.

2 VILGUS, Petr: *Pestrý týden, 2. listopadu 1926–28. dubna 1945: Vznik, existence a zánik nejlepšího ilustrovaného týdeníku první a druhé Československé republiky a období Protektorátu Čechy a Morava*, Praha-Opava 2001, ISBN 80-238-7874-3.

3 Encyklopedie. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. Libri 1998, ISBN 80-85983-65-6.

Dalším jeho působištěm se v letech 1925 – 27 stala redakce týdeníku *Pestrý týden*. V zimě roku 1928 uspořádal *Spolek výtvarných umělců Mánes* posmrtnou výstavu Brunnerova díla v *Obecním domě* v Praze.⁴

1.1.4. Karel Hájek

(1900 – 1978) byl významný československý novinářský fotograf. Stal se zakladatelem reportážní fotografie u nás. Jako špičkový reportér, profesionální „fotožurnalista“, dokumentoval skvěle jak za nacistů, tak za Pražského povstání nebo v období komunistické totality. Fotografoval prezidenty Masaryka, Háchu, ale i Beneše, pro kterého pracoval jako osobní fotograf, též Gottwalda. Od roku 1932 působil v nakladatelství *Melantrich* a od roku 1945 v časopise *Svět v obrazech* a v řadě dalších světových časopisů. Ve třicátých letech spolupracoval s časopisem *Pestrý týden*. Jeho oblibou se bylo fotografování zvířat ve volné přírodě.⁵

1.1.5. Václav Jírů

(1910 – 1980) byl českým fotografem a redaktorem. Začínal jako fotoamatér, ale od roku 1926 publikoval články a fotografie. Věnoval se fotografické dokumentaci *Osvobozeného divadla*. Jeho hlavním zaměřením byla reklamní fotografie. Proslavil se také v zahraničních listech *London Life*, *London News*, *Picture Post*, *Zeit im Bild*.

V roce 1940 byl pro odbojovou činnost zatčen gestapem, odsouzen na doživotí a vězněn až do konce války. Po propuštění napsal knihu *Šesté jaro*, kde popisuje zkušenosti z pobytu ve vězení a v koncentračních táborech. V knize jsou i jeho snímky, které pořídil těsně po propuštění. Po válce se stal členem *Svazu československých novinářů a výtvarných umělců*.⁶

1.1.6. Ladislav Sitenský

4 *Ottův slovník naučný nové doby*. Praha: Jan Otto, 1930-1934. ISBN 80-7185-057-8. Svazek I/2, s. 767.

5 HÁJEK, Karel; CHOCHOLOVÁ, Blanka. *Karel Hájek*. Praha: Asociace fotografů. 1999. ISBN 80-902629-4-5.

6 ZYKMUND, Václav. Václav Jírů. Praha: Odeon, 1971. (Umělecká fotografie; sv. 33.) s. 9–10.

(1919 – 2009) byl významný český fotograf, který ve svých snímcích zachycoval dění a boje na západní frontě za druhé světové války – byl členem československé zahraniční armády. Stěžejními tématy jeho další tvorby jsou krajinářská fotografie a Praha. Od roku 1930 studoval na reálném gymnáziu v Praze. Hrál v divadelních představeních společně se svým přítelem Václavem Voskou. V roce 1933 dostal od otce fotoaparát Baldax, formát 4,5 x 6cm – velmi malý. S ním pracoval 2 roky, později ho vystřídala zrcadlovka Voigtländer Superb 6x6 cm⁷. Už jako student začal publikovat svoje snímky v časopisech. V letech 1934 – 37 svými fotografiemi přispíval do časopisu *Ozvěny*, což byl obrázkový týdeník vydávaný *Národní politikou*. Časopis *Ahoj na neděli*, který vydával Melantrich, byl dalším obrázkovým týdeníkem, v němž byly jeho fotografie. Týdeník byl sestavován pomocí pohotových reportáží s fotografiemi, ale i krátkými povídkami s kresbami. Ilustrátorskou dvojicí tohoto časopisu, kreslící pod jménem Bimbo, byli slavný malíř pravěké přírody Zdeněk Burian a Bohumil Konečný. V červnu 1938 odmaturoval a začal studovat architekturu na ČVUT. V roce 1939 vyfotografoval příjezd okupantů do Prahy. Dostalo se mu i ocenění v oblasti kultury a umění v říjnu 2007 od prezidenta Václava Klause. Také byl držitelem medaile Za zásluhy o stát.⁸

1.1.7. Adolf Hoffmeister

(1902 – 1973) byl český výtvarník a spisovatel, malíř, karikaturista, překladatel, dramatik, publicista, ale i komunistický diplomat (poválečný velvyslanec v Paříži), právník a cestovatel. Po maturitě pokračoval ve studiu právnické fakulty na Univerzitě Karlově v Praze, kterou dokončil v roce 1926 a nastoupil do otcovy právnické kanceláře jako společník. Od roku 1927 začal spolupracovat s *Osvobozeným divadlem*. Ke konci dvacátých let 1928 – 30 byl redaktorem *Lidových novin* a v letech 1930 – 32 v *Literárních novinách*. Do Paříže emigroval v roce 1939, byl vězněn 7 měsíců, a když Francie kapitulovala, odešel do Maroka, ale nešťastnou náhodou se tam dostal do koncentračního tábora.

⁷ Voigtländer je významná fotografická společnost se sídlem v Braunschweigu. Založena Johannem Christopherem Voigtländerem ve Vídni 1756. Voigtländer je nejstarším názvem pro fotografické kamery vyrobeny v r. 1841. Byl to první typ daguerrotypické celokovové kamery, který byla vyrobena také jako kamera na fotografické desky. [cit. 2013 - 05-30]. URL: google/Voigtländer

⁸ Ladislav Sitenský *vzpomíná s Karlem Helmichem*, nakladatelství Lidové noviny, 2003.

V roce 1920 byl společensky velmi činný. Stal se zakladatelem *Svazu moderní kultury - Devětsil*, a také členem *Spolku výtvarných umělců Mánes*, dále pak různých kulturně-politických organizací.⁹

1.1.8. Jaromír John

(1882 - 1952), vlastním jménem Bohumil Markalous, byl český novinář, spisovatel, výtvarný estetik a kritik, středoškolský a vysokoškolský učitel, výchovný poradce. Absolvoval gymnázium v Chrudimi, poté studoval přírodovědu v Praze a přírodovědnou fakultu v Innsbrucku. Od roku 1910 vyučoval v Hradci Králové na dívčím reálném gymnáziu. Po válce v roce 1919 se stal redaktorem *Lidových novin*. Poté dlouhodobě působil jako šéfredaktor v týdenním revue *Pestrý týden* a současně jako redaktor v měsíčníku *Bytová kultura*. Jeho tvorbu ovlivnil časopis *Moderní revue*. Z počátku psal drobné povídky, romány a novely, avšak psal i pro děti. Pod vlastním jménem publikoval také řadu odborných spisů.¹⁰

1.1.9. Karel Teige

(1900 - 1951) se dostal do obecného povědomí jako významný teoretik avantgardy a jejího estetického programu, malíř a architekt, kritiky umění; působil jako publicista, redaktor a překladatel z francouzštiny. Měl velký podíl na vzniku jednoho z mála původních českých uměleckých směrů - poetismu¹¹.

Po studiu dějin výtvarných umění na Karlově Univerzitě se věnoval převážně žurnalistice a literatuře. V roce 1920 se stal zakládajícím členem a také vůdčí osobností avantgardního uměleckého sdružení *Devětsil*. Zprvu podporoval proletářské umění, avšak zanedlouho potom se nechal inspirovat již zmíněným poetismem a funkcionalismem, kam

9 FORST, Vladimír, a kol. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. 2/I. H-J. Praha: Academia, 1993. 589 s. ISBN 80-200-0468-8.

10 FORST, Vladimír, a kol. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. 2/I. H-J. Praha: Academia, 1993. 589 s. ISBN 80-200-0468-8.

11 Vzešel z tzv. *Proletářské poezie* (J. Wolker). Snaha vidět svět a život hezčí. Literáti: J. Seifert, V. Nezval., K. Teige, F. Halas, V. Závada, V. Holan a V. Vančura. Tento směr vznikl v avantgardní skupině Devětsil v Československu a nikdy se nerozšířil za hranice, tzn. že se jedná o výhradně český avantgardní směr. Jeho zaměření bylo na přítomnost hlavně na radostné okamžiky. Rok vzniku se datuje na 1923, avšak slovo poetismus bylo použito poprvé až v roce 1924. In. *Nové Universum. Všeobecná encyklopedie. A-Ž*. 1. vydání. Knižní klub. s. 812. Praha 2003. ISBN 80-242-1069-X.

zaměřil svá teoretická i kritická díla. Po celý jeho život se věnoval praktické typografii, tzn., že upravoval spoustu knih, tiskovin i řadu publikací.

Mimo jiné Teige v letech 1919 - 1922 působil jako výtvarný referent časopisů *Čas*, *Ruch*, *Kmen*, *Lidové noviny*, *Práva lidu*, *Československé noviny a Stavba* a hlavně přispíval v oblasti architektury a bytové kultury do revue *Pestrý týden*.

1.1.10. Karel Honzík

(1900 - 1966) se narodil v Bretani ve Francii. Studoval ale v ČSR na ČVUT v Praze. Aktivně se zapojil do meziválečných spolků jako je *Devětsil*, *Levá fronta*, *SVU Mánes* a později vstoupil také do *Svazu architektů*. V letech 1928 - 36 pracoval jako architekt-projektant v ateliéru s J. Havlíčkem jako návrhář nábytku a odborný publicista. Přispíval do našich i zahraničních časopisů. Později se jeho pozornost přesunula na problematiku teoretických problémů moderní architektury. Profesorem architektury a pozemního stavitelství ČVUT v Praze se stal v roce 1945.

Byl představitelem tzv. "umělecké" nebo také "poetické" větve funkcionalismu. Ke stěžejním funkcionalistickým stavbám patří Všeobecný penzijní ústav v Praze (dnes Dům odborů), který vytvořil společně s J. Havlíčkem. Později se věnoval odborné publicistické a teoretické činnosti. Jeho kritika spojená se sociologickým pohledem na architekturu a kniha *Tvorba životního slohu* (1947) si získaly ohlas nejen u nás, ale i v zahraničí. Téměř jako první upozorňoval na psychologické působení architektury na člověka. Další jeho publikace: *Moderní byt* (1929), *Stavby a plány* (1931), *Za novým životním slohem* (1945) apod.¹²

1.1.11. Milena Jesenská

(1896 – 1944) byla česká novinářka, překladatelka a spisovatelka. Navštěvovala dívčí gymnázium Minerva, dále na přání otce pokračovala na medicíně, tu ale nedostudovala. Mezi její blízké přátele patřil i Franz Kafka. Před válkou patřila k pražské kosmopolitní literární scéně, své literární nadání uplatnila především jako novinářka. Přispívala do deníku *Turbína*. Roku 1923 – 28 byla redaktorkou *Národních listů*. V *Lidových novinách* působila v letech 1928 – 30, posléze v magazínu *Pestré listy*. V letech 1926 – 28 byla krátce redaktorkou

¹² <<http://www.archiweb.cz/karel-honzik>>. [cit. 2013-06-02].

týdeníku *Pestrý týden* a později v magazínu *Žijeme*. 1938 – 39 vedla *Peroutkovu Přítomnost*.¹³

Byla to jedna z nejvýznamnějších českých osobností v meziválečném novinářství. Ve třicátých letech vstoupila do komunistické strany. S KSČ se rozešla, protože souhlasila s kritikou tehdejších moskevských procesů. V roce 1939 byla zatčena za účast v protinacistickém odboji. Zemřela v koncentračním táboře. Mimo jiné vyšel knižně výbor z jejích textů z let 1937 – 39 pod názvem *Nad naše síly (1997)* a výběr z korespondence – *Dopisy Mileny Jesenské (1997)*.¹⁴

Dalšími *reportéry* byli např. Oldřiška Zemanová (zabývala se domácími pracemi - žehlením a kuchyňskými potřebami), Zdenka Foustková-Wattersonová (přispívala do filmové rubriky), Naďa Papáčková a Ing. Arch. Karel Lhota (publikoval rady o dětských pokojích).

13 WAGNEROVÁ, A. *Milena Jesenská*. Praha, 1996. ISBN 80-85190-50-8.

14 Nové Universum. *Všeobecná encyklopedie. A-Ž*. 1. vydání. Knižní klub. s. 444. Praha, 2003. ISBN 80-242-1069-X.

2. MODERNÍ ŽIVOTNÍ STYL

Na stránkách časopisu *Pestrý týden* najdeme stálé rubriky o módě, umění (výtvarném, filmu, literatuře, divadle), ale i sportovní příspěvky, zprávy o dění ve světě, různé rady pro hospodyňky a hospodáře, dále nepřeberné množství reklamních plakátů a samozřejmě příspěvky k bytové problematice. Představím tři nejčastější rubriky zaměřující se na moderní životní styl. Tato hlavní témata jsou: móda, sport, umění.

2.1. Móda

Krátce a výstižně vysvětluje vymezené období historik Zdeněk Kárník: „*Meziválečná doba se v módě a odívání projevila jako revoluční nával modernismu, zvláště v odívání ženském. Nešlo jen o to, že se zkrátily sukně a ženské nohy se poprvé staly kritériem ženské krásy. Do nenávratna se propadly i různé šněrovačky a korzety, na oko kolemjdoucích útočily přirozené tvary ženského těla. Revoluce v odívání šla ještě hlouběji. Týkala se ženské hygieny a spodního prádla: základem modernismu se staly podprsenky a kalhotky minimální velikosti. Do popředí se drze tlačila přirozená krása štíhlých dívek.*“¹⁵

Celkově je móda uvolněná. Většina ženského oblečení odvážně odhaluje některé části těla jako například dekolt, krk, paže a nohy. Tento nový trend by byl v dřívějších dobách těžko představitelný. „*Padají i mnohá tabu, začíná se nahlas hovořit o volné lásce, v divadle se objevují nahé girls, v časopisech fotografie nahých žen. V Anglii a Spojených Státech se ženy i muži systematicky věnují sportování, tréninku a přispívají tak k obecnému boji za osvobození těla.*“¹⁶

Dvacátá léta s sebou přináší styl, který proniká napříč všemi sociálními vrstvami. Donedávna byly otázky módy řešeny jen ve vyšších společenských třídách. Vliv filmu umocňují tištěná média. Stává se silným inspirativním zdrojem. Ženy se chtějí podobat filmovým hvězdám, což má za následek rychlé šíření módních novinek mezi široké publikum. Móda se radikálně proměňuje, „chlapecký střih“ (Bubikopf, mikádo) se stává účesem moderní

15 KÁRNÍK, Zdeněk (2008): *Malé dějiny československé (1867-1939)*. Praha: Dokořán, nečíslovaná příloha

16 KYBALOVÁ, Ludmila (2009): *Od „zlatých dvacátých“ po Diora*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 9

ženy: „*Takzvaný „zástřih vlasů do ztracena“ měl za následek zkrácení vlasů vzadu, zatímco na temeni a na ofině se udržela tradiční délka.*“¹⁷

Tradiční turbany a zdobené čelenky, jež jsou spojovány s předchozí dobou, byly nahrazeny kloboučky zvonového tvaru. Vlasy se zkracovaly tak radikálně rychle, že pak už nebylo, co stříhat, tudíž se v třicátých letech přistoupilo k mírnému prodloužení. Největší změnu v ženském šatníku však získávají sukně. Jejich původní délka ke kotníkům se zkracuje ke kolenům a odhalují se tak ženské nohy. Nový trend přináší nerozlučně dva pohledy na ženu. Na jedné straně ženu emancipovanou a na druhé straně objevení volného pohybu zejména při sportu či tanci. Původní délka a stříh by nositelce bránily při tančení v rytmu populárního a oblíbeného džezu, později swingu.

Mírné prodloužení sukní přichází během třicátých let. Délka se ustálila asi 30 cm nad zemí. Jak ukazují jednotlivé články v časopisech *Pestrý týden* i *Měsíc*. Rozdíl v odívání není ve střížích, ale použití odlišných materiálů závisejících na kvalitě a typu.

Dalším fenoménem této doby je zájem o sport, který se podílí na proměně oděvu ve třicátých letech. Snaha o co největší pohodlí sebou přináší odhalení daleko větších částí těla třeba při plavání nebo tenisu, o atletice nemluvě. V oblasti módního designu se klade důraz na odhalená záda. Tento model byl použit např. u řady večerních šatů, ale i u šatů na denní nošení.¹⁸

V módě sehrávají důležitou roli i aktuální umělecké směry. Velká spousta umělců se podílí na charakteru módního průmyslu v konkrétním období: „*I když nemají bezprostřední vliv na módní vlny, přispívají ke sblížování módního světa se současným avantgardním uměním svým smyslem pro materiály, zejména přírodní, a pro neotřelé způsoby jejich zpracování. Někteří si sami vytvářejí individuální oděvy, jiní se na spolupráci s předními módními tvůrci podílejí malbou na látky či navrhováním vzorů.*“¹⁹

Dalším faktorem podílejícím se na formování společnosti je poptávka po módních trendech vycházející ze stránek ženských časopisů. Ze světových je důležité připomenout americké *The Queen* a *Harper's Bazaar*. Dále pak v letech 1912 – 1943 vycházející berlínská periodikum *Die Dame*, s podtitulem *Illustrierte Frauenzeitung*, a také *Elegante Welt*. K velké oblibě se dostává anglický časopis s názvem *Vogue*, který se od roku 1918 stává

17 HORSHAM, Michael (1997): *Styly 20. a 30. let*. Praha: Svojtka a Vašut, s. 93

18 MASTNÁ, Naděžda. *Revue Eva 1928 – 1932: literatura a výtvarné umění v dobové reprezentativní revue, reflexe proměn životního stylu*. Magisterská diplomová práce, Brno 2011.

19 KYBALOVÁ, Ludmila (2009): *Od „zlatých dvacátých“ po Diora*. Op. cit., s. 27-28

francouzským. Spolupracovali zde např. Salvador Dalí i Giorgio de Chirico. V Paříži vychází v téže době také *Journal des Dames et des Modes* (1919 – 1939). Také české časopisy držely krok s dobou.²⁰ „[...] existovala jich celá řada, některé přetrvaly jen několik let, jiné vycházely celé desetiletí; vedle speciálních módních časopisů měly také některé časopisy společenské, např. *Pestrý týden*, velmi kvalitní úroveň komentářů. Stalo se to zásluhou několika málo vynikajících novinářek, vysoko přecházejících běžnou úroveň psaní o módě, především Mileny Jesenské,²¹ která měla přehled o současném dění nejen v oblasti módy, o níž uměla psát s nadhledem a nepodléhala nikdy stylu oněch lichotivých, někdy až vyumělkovaných textů např. *Hvězdy aj.* Podle ní „nedělají šaty člověka, ale šaty člověk“, nebo „je velký rozdíl býti dobře oblečen, anebo býti luxusně oblečen“. „Připadá mi, že je kulturním barbarstvím míti více šatů, než se nezbytně potřebuje, právě tak jako mi připadá, že je kulturním barbarstvím, je-li těch několik potřebných šatů ve skříni ošklivých.“²² Vedle časopisu *Pestrý týden* se podílela i v periodicích *Eva*, což je ženský časopis pro moderní ženy, který vycházel v letech 1928 – 43 v nakladatelství *Melantrich*, dále *Ženský svět*. Pro pány, zde byl časopis *Gentleman*,²³ přispívající k jejich gentlemanství, vycházející v letech 1924 – 30.

Módní trendy v časopise *Pestrý týden* mají stále místo. Stejně jako rubrika o bydlení.

2.2. Sport

Moderní životní styl na stránkách revue *Pestrý týden* se objevuje v podobě sportovních aktivit. Například plachtění, tenis, bruslení na ledních i kolečkových bruslích, jízda na bobech, šerm, golf, tanec, automobilismus a letectví. Sport byl oblíbenou součástí života a

20 MASTNÁ, Naděžda. *Revue Eva 1928 – 1932: literatura a výtvarné umění v dobové reprezentativní revue, reflexe proměn životního stylu*. Magisterská diplomová práce, Brno 2011.

21 Milena Jesenská (1896-1944) - nepřehlédnutelná osobnost tohoto období, jako žurnalistka přispívá do řady periodik. Její sloupky najdeme např. v deníku *Tribuna*, v politicko-kulturním časopise *Přítomnost*, v *Národních listech* (zde se staví po bok vedle tak zvučných jmen jako byli: Josef Čapek, Karel Čapek, Karel Poláček, Edvard Beneš, T. G. Masaryk, Jan Drda atd.), *Lidových novinách*, *Pestrých listech*, *Pestrém týdnu*. Je známa také jako přítelkyně a především překladatelka France Kafky. Jeho povídky přeložila a zpřístupnila tak českému čtenáři na stránkách řady časopisů. In. WÁGNEROVÁ, A. Milena Jesenská. Praha, 1996. ISBN 80-85190-50-8.

22 KYBALOVÁ, Ludmila (2009): *Od „zlatých dvacátých“ po Diora*. Op. cit., s. 16-17

23 Časopis vznikl jako odpověď na časopisy, které se v Československu věnovaly módě pro ženy. Vydavatelem byl magisterský rada Miloš Hladík. Časopis *Gentleman* vydával od roku 1924 magistrátní rada Hladík, po čtyřech ročnících převzal redakci časopisu Otakar Storch-Marien, v jeho vydavatelství *Aventinum* vycházel titul do roku 1934. Souběžně s tímto vycházel v Americe pánský časopis *Men's wear*. In. KRÍŽKOVÁ, Lucie. *Revue Gentleman 1924 - 1927, literární a výtvarná tematika, reflexe proměn životního stylu*. Magisterská diplomová práce. Brno 2011.

volného času již před válkou. Zimní i letní sporty, cyklistika, míčové hry, lyžování a tenis byly dostupné i pro střední vrstvy. Mladá generace si našla zálibu i ve vztahu k přírodě, rostla obliba trampingu, turistiky a též dovolené na venkově, jelikož to bylo finančně dostupné.²⁴ Představím pár vybraných sportovních příspěvků, které nalezneme ve sportovní rubrice revue *Pestrý týden*.

Tenis byl oblíbeným sportem hlavně v zemi svého vzniku – v Anglii – na kontinentě pak ve Francii, obzvláště na Riviéře v Cannes. Hlavním organizátorem tenisových klání byl G. M. Simlond. Bratři Jan a Karel Koželuhové, získali popularitu pro Československo vítězstvím právě na Riviéře. „*Tenisový turnaj se uskutečnil v Praze na krytých dvorcích P. V. V. - Na ukončení zimní sezony uspořádal vyšehradský S. K. 1. března tenisový turnaj na veletržním hřišti, kterého se zúčastnili tenisoví hráči po zimním tréninku, dámy: Koželuhová, Černá, Lobkovicová, Baselliiová, Zahnová, Nixová, Šejnová, pánové: Koželuh, Gottlieb, Žemla. Vítězství z tohoto turnaje odnesli si p. Koželuh, Gottlieb, Kahn, Fröhlich a dámy Koželuhová, Šejnová, Lobkovicová, Basilleiová, Černá.*“²⁵

Tenis byl standardní složkou lázeňských pobytů (srov. K. Poláček: Hostinec u Kamenného stolu.).

Automobil se stal symbolem modernity, mobility, technologie, rychlosti se silnou reprezentativní funkcí (což má dodnes). Moderní životní styl potvrzoval sociální status a zároveň poukazoval na životní názory. Nešlo jen o ekonomickou sílu jako spíš o hospodářskou prestiž. „*Automobil byl povýšen na kulturní ikonu, již vzývali jak příslušníci buržoazie, tak avantgardní rebelové. „Prohlašujeme, že se nádhera světa obohatila o novou krásu: krásu rychlosti. Závodní automobil se svou kapotou ozdobenou velkými rourami podobnými hadům s výbušným dechem (...), řvoucí automobil, jenž jako by se řítíl po dělových nábojích, je krásnější než Niké ze Samothráky,*“ psal v roce 1909 Filippo Thomaso Marinetti v Manifestu futurismu otištěném v pařížském Figaru. Jedním dechem přitom dodával, že futuristé chtějí „*bořit muzea, knihovny, potírat moralismus, feminismus a všechny oportunistické a utilitární ničemnosti...*“²⁶ Automobilismus byl neoddělitelnou součástí mužského světa, ale i žena pronikla do tohoto životního stylu. Nejúspěšnější ženou

24 UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda 1918-1939, elegance první republiky*. Olympia, 2004, s. 14

25 BARTON. F. O. Tenisové táčky z Riviéry. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (březen 1927), vychází 1x týdně, číslo 12, s. 14, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

26 MANOVÁ Martina, Sen o automobilu: Moderní obrazy žen za volantem a prvorepubliková reklama. [online]. 2008 [cit. 2013-05-24]. URL <http://www.zenyvumeni.cz/index.php?id=94>

automobilových závodů byla Eliška Junková.²⁷ Ta se zúčastnila automobilového závodu Targa – Florio. Závody Targa – Florio byly proslulé svou náročností a velkou konkurencí účastníků z největší části z řad profesionálů. Paní Junková byla první ženou, která se odvážila jet tuto nebezpečnou trať. Trať závodu Targa – Florio měří 108 km, a musí se projet pětkrát, což je dohromady 504 km, vzdálenost asi jako Praha – Hamburk. „*Jede se ve směru Cerda – Caltavuturo – Pollizi – Collesano – Campofelice – Cerda.*“²⁸ Okruh čítal 1500 zatáček a za nejtěžší úseky byly považovány Cerda – Caltavuturo, kde se zabil v roce 1926 největší znalec trasy Targa – Florio, známý italský sportovec, hrabě Masetti. A rovněž nesnadný úsek Collesano – Campofelice, kde se projíždělo 18 prudkými a stejnými zatáčkami. Odpočinout si závodníci mohli až při jízdě po pobřeží. V témže roce, kdy zemřel hrabě Masetti, vévodil a poté vyhrál Constantini ve voze Bogatti. Projel trať ve vítězném čase 7 h a 20 min. Získal peněžní cenu 150 000 lir. A dalších 150 000 lir bylo rozděleno mezi vítěze v jednotlivých kategoriích.

Dalším oblíbeným letním sportem se v Československu stal Jachting. V Praze vznikl Yacht Klub, který sídlil nejprve v obyčejné dřevěné boudě na Smíchově u plovárny, později se přesunul k Vyšehradu, kde byla o něco větší bouda, která stála na pontonech.²⁹ Loďstvo kotvené v tomto klubu se skládalo z několika kánoí a dvou yachet – Maryša a Forvard. Zakladatel yachtklubu Rössler – Ořovský byl vášnivý veslař a kanoista, seznámil české sportovce s tímto sportem, když založil klubovnu v Praze v roce 1903 a přivezl kanadské kánoe z Ameriky (dodnes se na Vltavě každoročně jezdí veslařský „Jarní skulerský závod Rösslera–Ořovského“). Nebyl zakladatelem jenom kanoistiky, ale přivezl do Čech i závodní brusle a první lyže z Norska. Ředitel a zároveň kapitán yachtklubu Bürgermeister, vyučoval

27 Eliška Junková-Khásová, narozená jako Alžběta Pospíšilová, (16. listopadu 1900, Olomouc – 5. ledna 1994, Praha) byla česká automobilová závodnice. Závodila na vozech Bugatti, a to nejprve jako spolujezdkyně svého manžela Čeňka Junka a posléze sama. Ve dvacátých letech byla nejrychlejší ženou světa a jako jediná Žena v historii Grand Prix se dokázala vyrovnat nejlepším jezdcům této soutěže. Jejím největším úspěchem bylo páté místo z její samostatné éry v závodě Targa Florio, kterého dosáhla v roce 1928. Vedle toho vyhrála i několik dalších závodů (Lochotín – Třemošná či závod do vrchu Klausenpassu). Mezinárodní závod Zbraslav – Jíloviště vyhrála v roce 1926 v absolutní klasifikaci a stala se tak první ženou na světě, které se to povedlo. Svou závodnickou kariéru ukončila roku 1928 v reakci na smrt manžela a dále se věnovala organizační práci v motoristickém sportu (podílela se například na přípravách výstavby brněnského Masarykova okruhu). V šedesátých letech 20. století psala motoristické sloupky do časopisu Za volantem a v roce 1972 vydala v nakladatelství Olympia knihu Má vzpomínka je Bugatti. Za své úspěchy získala ocenění Zasloužilá mistryně sportu. In. CINCIBUCH, Petr; ADLER, Rudolf. Eliška Junková. Praha: Foibos Press, 2005. 157 s. ISBN 80-903641-0-1.

28 MOLLENDÁ, Miloš. Paní E. Junková na automobilových závodech Targa-Florio. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (březen 1927), vychází 1x týdně, číslo 12, str.15, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

29 Ponton je speciální plovoucí člun neboli plovák určený ke konstrukci plovoucích staveb. Je vyroben z vodotěsných válců či barelů, ale i z krychlí betonu nebo železa. Používá se jako molo pro nástup či výstup z lodě. [cit. 2013 - 05-30]. URL: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/ponton>

plachtění příznivce toho sportu, protože přístav a loděnice klubu skrývaly velké množství nejrůznějších plachetnic. Například námořní křižníky Lotti a Sveu, jejichž plachty dohromady měřily 72 m². Dále pak závodní plachetnice s vodními jmény: Albatros, Delfin, Leda, Nautilus, Pirát, Raharu a Triton. Nejrychlejší lodí toho klubu byla Galathea – plachetní jola³⁰ a plachetní gig³¹ Fratella. Továrník Albert Wiesner byl majitelem největšího lodního parku v Praze. Vlastnil i mimo jiné motorový člun „Najdu“, který si půjčovaly všechny závodní podniky na Vltavě. Český yacht klub byl i sídlem „vodního automobilismu“, protože vlastnil i mnoho motorových člunů.³²

Ženy by neměly dělat stejné sporty jako muži, jelikož ženské tělo je uzpůsobeno jinak než mužské (dnes již v podstatě vyvráceno, pouze mužských sportů je minimum – především těžká atletika). Podle lékařských studií je pro ženy pro svou všestrannost nejvhodnější plavání. Dalšími sporty doporučenými ženám jsou: běh, turistika, lyžování, bruslení, tenis, tanec, cyklistika, z kolektivních her házená, později i basketbal.³³

Bruslení zimní. Pro bruslení na ledě není zapotřebí speciálního oblečení jako třeba na lyže, tenis, a další jiné druhy sportu. Bruslařský oděv musel být lehký, příjemný a volný, aby nebránil v pohybu, ale musel být i hezký a dostatečně teplý. Záleželo na celkovém zjevu bruslařů. I móda se odrážela v oděvu krasobruslařů a krasobruslařek. Ve velkoměstech se na otevřených ledních kluzištích nepřevlékali do sportovních oblečků, ale nosili všední oblečení - ženy především kalhotové sukně.³⁴

Bruslení na kolečkách byl oblíbený sport hlavně v Německu. Tento sport byl oblíbený především u dětí a mládeže. V jednu chvíli kolečkové brusle válcovaly lední brusle, ale později se zase vracelo ke kolečkovým. Byly založeny kluby, které podporovaly tento letní

30 Jola – obchodní loď – loď pro pravidelné přepravy (linková osobní loď, liner), též plachetnice ploutvová - z relativně plochého trupu vybíhá většinou jediná ploutev (káča), pohyblivá v ploutvové skříní v ose lodi. Ploutev lze zdvihnout nebo zaklopit (tím se zmenší ponor při plavbě nad mělkou vodou). Nejrozšířenější typ plachetnice u nás. Loď není nepřevratitelná, přeprava po souši snazší než u předešlých. Trup má v příčném řezu profil buď oblý ve tvaru širokého „U“ - jola, nebo jednou (případně vícekrát) lomený - šarpie. [cit. 2013 - 05-30]. URL: <http://vodni.skauting.cz/upload/vzdelavani/jachting/jachting.pdf>

31 Gigová neboli turistická veslařská loď [cit. 2013 - 05-30]. URL: - <http://lode.jvl.cz/produkty/lode-swift-racing/technicke-parametry/gigove-lode/>

32 Plachetní sport na Vltavě. Český Yacht-Klub v Praze. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (červenec 1927), vychází 1x týdně, číslo 30, s. 7, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

33 S.T.A. Sporty vhodné pro ženy. In. *Revue Pestrý týden*, ročník XVIII (září 1943), vychází 1x týdně, číslo 35, s. 11, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

34 M.S. Na bruslích. In. *Revue Pestrý týden*, ročník XI (leden 1936), vychází 1x týdně, s. 22, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

sport. Velké letní kluziště bylo ve Frankfurtu nad Mohanem. Tento sport se doporučoval i do Čech, jelikož sliboval ledním bruslařům udržení formy i v létě.³⁵

2.2. Umění a kultura obecně

Meziválečný moderní životní styl se odrážel ve všech směrech a odvětvích. Například umělecký směr Art Déco (příznačný pro desátá a dvacátá léta) se začal rozvíjet nejen v architektuře, ale i v módě, interiérovém i grafickém designu, také ve šperkařství a částečně i ve výtvarném umění. Směr Art Déco se vyznačoval vysokým leskem, čistými barvami a zjednodušenými liniemi. V této době se na výrobky používalo nejenom tradiční kov, sklo a keramika, ale též bakelit nebo leštěný chrom.

Jedním z nejušlechtlejších průmyslových odvětví je bezpochyby sklářství. Tradice českého sklářství je ověněna světovou slávou už z dob Rudolfa II. v jedinečnosti „českého křišťálu“. České sklářství mělo učiliště v Krásně nad Bečvou.³⁶

Ve dvacátých letech v architektuře dochází k neobyčejnému zmnožení uměleckých ideálů, utopistických vizí a teoretických programů, které jsou ovlivněny zdobností secese, ale zároveň i strohostí individualistické moderny. Složitost této situace souvisí s traumatem z 1. světové války. V architektuře je na jedné straně vidět projev ryze výtvarné představy a na straně druhé se ukazuje účelnost. Tvarování a modelování převažuje nad konstruováním. Forma vzniká přidáváním nebo ubíráním hmoty, nikoliv však skládáním konstrukčních dílů.

Utváří se zde mnoho uměleckých směrů, z nichž můžeme jmenovat na počátku italský futurismus. Hlavním představitelem je A. S. Elia, pro něhož je typická rychlost, pohyb a do jisté míry také agrese. Okouzlený futuristickou technikou je i český poetismus, který je někdy považován za odnož kubofuturismu.

Úplně nově přichází do malířského pojetí obrazu i sochařských děl kubismus. U nás se projevuje hlavně v architektuře (Janák, Gočár), kde jeho spojením s futurismem vzniká kubofuturismus.

Nesmíme zapomenout na Rondokubismus, což je česká odnož kubismu, označovaná jako obloučkový dekorativismus (jeho projevem je i design loutek Spejbla a Hurvínka). Ten

35 Bruslení na kolečkách, oblíbený německý sport. In. *Revue Pestrý týden*, ročník XVII (květen 1942), vychází 1x týdně, číslo 19, s. 22, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

36 České sklo. Nová cesta ke sklu. In. *Revue Pestrý týden*, ročník XIX (listopad 1944), vychází 1x týdně, číslo 45, s., Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

se projevuje v českých zemích ke konci první světové války a též v průběhu dvacátých let. Umělá snaha vyvolá jeho tvorbu v národním slohu emancipujícího Československa. Z původních šikmých ploch a jehlanů vznikají obloučky, hranoly, kulaté a válcové plochy, inspirující se selským nábytkem. Tyto dekorace jsou projevem emancipačního nacionalismu.

Kubismus. Vincenc Kramár referuje o kubismu na stránkách časopisu v pravidelné rubrice o umění. Píše, že předválečná léta přinášejí pro malbu dobu historicky významných bojů a mocného náporu. Kubistickými malíři jsou především Španěl Pablo Picasso a v Paříži Cézanne. K široké veřejnosti si kubismus hledala cestu velmi dlouho. Je považován za prchavou módu, ale postupně se vžívá a lidé začínají chápat tento směr. Člověk moderně orientovaný vnímá kubistický obraz či styl stejně tak jako člověk předešlé generace impresionismus. *„Kubistický obraz má svůj reálný obsah, který je zcela zvláštní povahy a který dává také jeho lyrice zcela zvláštní zbarvení, znamená však jen málo rozpoznání předmět obrazu, jakoby běželo o pouhý rébus, ale s druhé strany jen použití reality obrazu, jež splývá s jeho formou v jedno - jeden z nejpodstatnějších znaků kubismu - může otevřít přístup k jeho lyrickému obsahu. Tato realita je proto zcela zvláštní podoby. Není tu ani hmotných věcí, ani hmotného prostoru, vůbec né věcí a prostoru vedle sebe, ale týmiž prvky získanými z plastickoprostorového rozboru věcí konstruují se současně věci i prostor, které proto také nemají nich hmotně ustáleného, ale jsou vlastně resultaty určitých funkcí vzájemných vztahů ploch.“*³⁷ Hlavní podstatou kubismu je reálnost a duchovnost vyznačuje tuto realitu. Kubismus není žádnou filozofií nýbrž jeho prostředky a záměry se soustřeďují na problémy plastiky a věčnosti prostoru.³⁸

Český kubismus je hlavním projevem tohoto období. Inspiruje se francouzským malířským uměním, kde působí malíři Pablo Picasso a Georg Braque. Ve světě je omezen právě jen na malířské umění, kdežto v Česku se vyvíjí i ve výrobě nábytku a ve stavební architektuře.

Toto období se vyvíjí přibližně v letech 1909 – 1925. Čeští kubisté - architekti, Karel Janák, Josef Gočár, Vladislav Hofman, Josef Chochola a Jiří Kroha, jsou aktéry v Evropě ojedinelého průniku kubismu do stavebnictví. Kubismus reaguje kontrastně nejenom na období secese, ale zároveň je alternativou strohého konstruktivismu a purismu. Základním sémantickým gestem kubismu je formování hmoty dle základních prostorových těles:

37 KRAMÁR, Vincenc. Několik slov o kubismu. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (prosinec 1927), vychází 1x týdně, číslo 50, s.7, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

38 Tamtéž.

krychle (kubus), koule, válec, kužel, jehlan, apod. Jako zdobný motiv používá kubismus geometrické ornamenty z trojúhelníků, čtverců a kosoúhelníků. Kubismus se projevil i v interiérech, především v nábytku a keramice. Byl prostě viditelný pouze ve veškeré architektuře, od detailů po činžovní domy. Nábytek v této době není příliš levnou záležitostí, jelikož je vytvářen individuálně a jeho výroba je komplikovaná.³⁹ Z dnešního pohledu se kubistický nábytek jeví jako slepá cesta, formalismus v pejorativním smyslu slova

Dekorativismus se objevuje v poválečném období po první světové válce. Lidové umění znovu ožívá v uměleckoprůmyslovém směru, jež ovlivňuje i architekturu. (V interiérech – např. vináren a kaváren - a v dámských folklórních oděvech tzv. „svéráz“.) „*Po světové válce lze u nás mluvit několik let o všeobecném zvalcování průčelí i bytových zařízení. V podstatě není rozdíl mezi vystupujícími válci či jehlany. Obé je pouhopouhá hra tvarů, která nezlepší organismus stavby, jen zdrazí stavbu.*“⁴¹ Toto poválečné období, které navazuje na myšlenky a názor výtvarného sochařství na architekturu, nelze nijak pojmenovat. Dekorativní česká architektura je považována v této době za oficiální, jelikož používá prvky dekorativní líbivosti, barevnost a tradičnost. Díky těmto prvkům se Gočár může účastnit se svým návrhem výstavy na téma dekorativní umění v Paříži r. 1926. Ještě dlouho trvá české architektuře, než se oprostí o tohoto laciného zdobení, např. ve vnitřním zařízení, v malbě pokojů, v textiliích, ale i v nábytkářství. Na venkově se dlouho drží dozvuky dekorativismu stejně tak jako se dlouho držela secese.

Janákovo pardubické krematorium (1921-23) představuje snahu o slovanskou zdobnost na úkor tektoniky⁴². Vyznačuje se dekorativní líbivostí, barevností a tradičností. Proto toto architektonické dílo je po řadu let považováno za téměř oficiální českou architekturu.⁴³

Dále v kultuře mezi dvěma válkami dosahuje vrcholu obliby také četba knih. Této formě kultury konkuruje také interpretace myšlenek prostřednictvím rozhlasových her.

Rozhlas se stává prvním a velkým konkurentem psané literatury. Zrod televize před polovinou století ČSR prakticky nezasáhl.⁴⁴

39 BRUNECKÝ, Petr, Doc. Ing. *Dějiny bydlení*. Vydavatel. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita. Vydání 1. Brno, 2003. s. 258. ISBN 80-7157-677-8. str. 201.

41 KOULA, Jan Emil. *Nová česká architektura a její vývoj ve XX. století*. Praha, 1940. s. 39.

42 Vnitřní výstavba uměleckého díla.

43 KOULA, Jan Emil. *Nová česká architektura a její vývoj ve XX. století*. Praha, 1940. s. 39 - 40.

44 Dne 25. 10. 1925 Skot John Logie Baird přenesl poprvé v Londýně obrázek své domácí kočky na televizní obrazovku a v roce 1927 poslal obrázky z Londýna do Glasgowu, 1928 pak poslal první barevné televizní

Vývoj masových médií v Evropě, ale i ve světě přinesl přechod z němého na zvukový film, který měl dopad i na spotřební produkce masového charakteru, například v Hollywoodu. Přínos vzrostl především díky příchodu pravidelného rozhlasového vysílání v první třetině 20. let a také ve 30. letech zahájení televizního vysílání, především v USA a v Německu.

Vývoj vysílání v Evropě a v Americe se značně lišil. Od roku 1922 začala vysílat britská rozhlasová stanice *BBC* (tehdy *British Broadcasting Company*), která se stala vzorem pro novodobý způsob rozhlasového či televizního vysílání v Evropě. Tato stanice byla založená skupinou firem v roce 1927 jako společnost a později se stala institucí pro veřejné služby pod názvem *British Broadcasting Corporation*. *BBC* odstartovala vlnu pravidelného rozhlasového vysílání, které začalo i v mnoha ostatních evropských zemích, ale i v USA. V Americe bylo rozhlasové vysílání od roku 1920 a později i televizní vysílání, které se vysílaly jako soukromá komerční činnost.⁴⁵

obrázky do Paříže. In. BRUNECKÝ, Petr, Doc. Ing. *Dějiny bydlení*. Vydavatel. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita. Vydání 1. Brno, 2003. s. 203. ISBN 80-7157-677-8.

45 BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií. Od počátku do současnosti*. Nakl. Grada. Vid. 1. s. 154. Praha, 2011. ISBN 978-80-247-3028-8.

3. ARCHITEKTURA V LETECH 1927 – 45

3.1. Funkcionalismus a architektura

Základním prvkem filozofie funkcionalismu ve stavební architektuře a urbanismu je dodržení hygienických požadavků. Za války se rozšířily různé choroby v důsledku nedostatku hygienických podmínek. Proto se architekti obrací na výstavbu nových domů s novým řešením a novými formami bydlení. Ve třicátých letech se v celé Evropě rozšířilo nové uplatnění funkcionalistických principů. Důraz je kladen hlavně na hygienu a sociální zásady, ale také na nové materiály, technologie, ekonomii a zlepšení forem bydlení. „*Tyto zásady jsou deklarovány v Athénské chartě z roku 1933 vyhlášenou Corbusierem a funkcionalisty na jachtě ve Středozemním moři. V meziválečné době je aplikována funkcionalistická teorie i v urbanismu, která přináší zónování měst. Zónování měst oddělilo pracoviště, bydliště a místa rekreace. Předpokladem bylo propojení jednotlivých zón bezvadně fungující dopravou.*“⁴⁶

Funkcionalismus je považován za mezinárodní sloh, který opanoval euroamerickou kulturu a pronikl i do Japonska nebo do Palestiny (nově založené město Tel-Aviv. Později byl tento styl kritizován zleva za upřednostnění otázek funkčnosti před otázkami sociálními. Proti tomuto přesvědčení stála například organická architektura, která byla inspirovaná přírodou. Hlavním představitelem této tvorby byl americký architekt F. L. Wright. Na tuto myšlenku navazovala práce Richarda J. Neutra a později i tvorba Le Corbusiera v padesátých letech. Tato tvorba se velmi odlišovala od principů funkcionalismu, které nutily člověka přizpůsobit se k neosobnímu prostoru. Naopak kladla důraz na požadavky bydlení a přizpůsobivost u stavby domů.

Architekt Meise van der Rohe (vila Tugendhat v Brně) propracoval další možnosti funkcionalistických principů tím, že propojil ocel a sklo. Zásahu na vzestup severské funkcionalistické architektury a designu měl finský architekt Alvar Aalto.⁴⁷ To znamená, že ve vývoji městského domu se objevila snaha vyřešit otázku: Co dělat s poloveřejným prostorem? Řešení přišlo záhy, poloveřejný prostor se přesunul na střešní zahrady. Jenže toto řešení se vylučuje s funkcionalistickými funkcemi, protože zahrada neplní dojem „záchytného“

46 BRUNECKÝ, Petr, Doc. Ing. *Dějiny bydlení*. Vydavatel. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita. Vyd. 1. Brno, 2003. s. 202. ISBN 80-7157-677-8.

47 BRUNECKÝ, Petr, Doc. Ing. *Dějiny bydlení*. Vydavatel. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita. Vydání 1. Brno, 2003. s. 202. ISBN 80-7157-677-8.

sociálního prostoru a proto se stává uměle vytvořeným a nefunkčním prostorem. Tento typ zahrady se dál nevyvíjí. Poloveřený prostor postupně vymizel.⁴⁸

3.2. Funkcionalismus ve světové architektuře

V polovině dvacátých let se projevíly progresivní síly evropské avantgardy a sjednotily se pod společným programem funkcionalismu, jež byl dalším vývojovým stupněm v architektuře. Stal se přechodem od tvarového zjednodušení k celkové úspornosti, v které zprvu nabyla na významu hlavní hlediska především prostorové, funkční ale i konstrukční ekonomie. Meziválečná generace vycházela z tvorebného principu individualistické moderny, která se vyznačuje hesly „racionálně vidět a umělecky cítit“,⁴⁹ který byl rozveden na nový způsob funkcionalistického myšlení.

„Základní tezí funkcionalismu se stalo heslo „forma následuje funkci“. Požadavek účelného řešení, chápaný nejen jako problém estetický, ale i technický, hospodářský, sociální a kulturní zároveň, převážil nad konstrukčním romantismem a výtvarnou expresí, které se v evropské tvorbě ujaly těsně po první světové válce. Primárním hlediskem v teorii architektonického konceptu byly funkční požadavky. Účelový záměr však nebyl chápán jako neměnný, konstantně daný, ale spíše jako perspektiva, kterou je nutno poznávat, domýšlet, přesně formulovat a dokonce i vytvářet.“⁵⁰

Tato doba měla také za cíl obnovu harmonických vztahů mezi člověkem a jeho prostředím, což představovalo proměny architektury v souvislosti s rekonstrukcí sociálních podmínek života tehdejší společnosti. Tato společenská potřeba přivedla architektky k novému řešení formy bydlení, jež se stala důležitým motivem meziválečného funkcionalismu.⁵¹

48 BRUNECKÝ, Petr, Doc. Ing. *Dějiny bydlení*. Vydavatel. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita. Vydání 1. Brno, 2003. s. 230. ISBN 80-7157-677-8.

49 STAŇKOVÁ, J. - PECHAR, J. - *Tisíciletý vývoj architektury*. Nakladatelství technické literatury. Svazek 112. Praha. 1972.

50 STAŇKOVÁ, J. - PECHAR, J. - *Tisíciletý vývoj architektury*. Nakl. technické literatury. Svazek 112. Praha. 1972. str. 294-295.

51 Teoretickou a uměleckou podstatu funkcionalismu formoval Le Corbusier (původním jménem Charles Eduard Jeanneret), malíř, filozof, ale především architekt neobyčejné intelektuální a výtvarné vůle, která stačila dávat rozhodující impulsy světovému vývoji po celá čtyři desetiletí. Ačkoliv byl průvodem Švýcar, pracoval převážně v Paříži (se svým bratrancem P. Jeannertem).

Základem jeho světové proslulosti byl soubor studií v revue *L'Esprit Nouveau*, které souborně publikoval v roce 1925 pod názvem „Vers une Architecture“ (Za architekturou), a jeho první návrhy a realizace, k nimž náleží sériový rodinný dům Domino (1914), z litého železobetonu Citrohan, vila pro Ozenfanta v Paříži

Jedním z nejvýznamnějších architektů funkcionalismu se stal Le Corbusier. Ten v roce 1927 sestavil definici základních znaků funkcionalismu. Definice měla pět bodů: „1. *Piloty, vyzdvihující dům nad terén.* 2. *Zahrada na střeše.* 3. *Volný půdorysný plán.* 4. *Horizontální okno.* 5. *Volné průčelí bez nosných konstrukčních prvků.*“⁵² Tyto zásady Le Corbusier vypracoval na základě vypracování konstrukčního schématu železobetonové konstrukce, kterou v roce 1914 použil na soustavu skeletu do dvou tektonických prvků podpory a desky.⁵³

3.3. Adolf Loos

(1870 – 1933), brněnský rodák, byl významný světový architekt a teoretik XX. století. Jeho život mu přinesl hodně cestování, navštívil např. i USA, ale jeho osudovým městem se stala Vídeň, kde se usadil a otevřel si soukromé architektonické kurzy. Jeho studenty byli např.: P. Engelman, J. Groag, K. Unger a R. Wels. Nejblíže spolupracovníkem byl H. Kulka. Loosův vídeňský obchodní dům Goldman und Salatch v centru města vyvolal v lidech rozporné pocity, protože byl bezozdobný a strohý a jeho průčelí bylo záměrně okleštěno. Loos píše články, ve kterých kritizuje rakouské městské prostředí a bojuje za moderní architekturu.

Na jeho vídeňských stavbách (např. vila Steiner nebo Scheu) je zajímavé, že zde použil tzv. prostorový plán (Raum-plan). Místnosti v těchto vilách jsou v různých výškových úrovních, neexistují tradiční patra. Propojuje je vnitřními schodišti různých délek. Ve světě se proslavil díky domu pro dadaistického básníka Tristana Tzaru na pařížském Montmartru. Důležité jsou, ale i jeho nerealizované soutěžní studie mrakodrapu Chicago Tribune, pojmutého jako velký dórský sloup, a návrhy domů a budov (např. pro tanečnici Josephine Baker).

(1922) a návrh úhlového domu, v němž spojil výhody izolovaného rodinného bydlení s přednostmi koncentrovaného obytného bloku. Le Corbusierův výstavní pavilon I'Esprit Nouveau v podobě bytové buňky byl na Mezinárodní výstavě dekorativních umění v Paříži v roce 1925 s pavilónem sovětského konstruktivismu jediným novým činem, neboť celá výstava ještě tonula v doznívajícím národnostně zaměřeném dekorativismu. Širokou odezvu vyvolaly také Le Corbusierovy urbanistické náměty města pro tři miliony obyvatel z roku 1922 o tři roky později plán Voisin na přestavbu centra Paříže. Oba návrhy vycházely ze sociální motivace a byly založeny na prostorově uvolněném půdorysu proslulého věžového města s dopravou vedenou ve více úrovních. In. STAŇKOVÁ, J. - PECHAR, J. - *Tisíciletý vývoj architektury*. Nakl. technické literatury. Svazek 112. Praha. 1972. s. 295

52 STAŇKOVÁ, J. - PECHAR, J. - *Tisíciletý vývoj architektury*. Nakl. technické literatury. Svazek 112. Praha. 1972. s. 295

53 STAŇKOVÁ, J. - PECHAR, J. - *Tisíciletý vývoj architektury*. Nakl. technické literatury. Svazek 112. Praha. 1972.

Také v Československu vytvořil Loos řadu luxusních interiérů. V Plzni to byla přestavba Brummelova domu, další stavby nacházíme v Karlových Varech a v Brně. Dále pak je známa Bauerova vila v Hrušovicích, v Praze vila Winternitz na Smíchově a Vila Müller ve Střešovicích (1928 – 30), kde všude použil svůj oblíbený prostorový plán. Méně významná se však stala jeho výstavba sériových domků pro dělníky pracující v továrně v Babí u Náchoda. Loos ovlivnil mnoho českých architektů. Byl respektovanou osobou a prezident Masaryk mu udělil čestný důchod.⁵⁴

Podle Karla Honzika je Loos „zcela novým, moderním typem intelektuálního pracovníka, kterého lze nazvat 'specialistou synthesis'“. ⁵⁵

3.4. Meziválečná architektura v Československu

Funkcionalismus se ve dvacátých letech stal vůdčím a jednotícím prvkem československé architektury. I když byl převzat ze zahraničních podnětů a čelil opozici přežívajícímu akademismu,⁵⁶ dostal se velmi záhy do popředí v meziválečné architektuře v Československu, která se přidala k evropskému vrcholu. Československo bylo informováno o evropském avantgardismu a programovém funkcionalismu prostřednictvím časopisu *Stavba* (založeného v r. 1921, veden O. Starým). V tomto časopise byl kladen důraz na sociální aspekty, které měly odpovídat na potřeby doby. Tuto tvorbu organizovali architekti, kteří se zaměřili na estetické hodnoty, jež šly ruku v ruce se sociálními potřebami.

Mezi první realizace a návrhy realizované v tomto duchu patří především:

„pražský Veletržní palác, obchodní dům Baťa v Praze (1926 – 28, L. Kysela), bývalý Všeobecný penzijní ústav a Dopravní podniky v Praze (1926 – 34, A. Beneš, J. Kříž), překonaly jistotou a důsledností moderního výrazu náměty především evropských architektů, které mnohdy neopustili ani jejich ateliéry.“⁵⁷ Ve dvacátých letech vzniklo v Brně velké a známé středisko funkcionální architektury. Architekt B. Fuchs (hotel Avion, 1938, po Listopadu replikou obnovená „Zemanova kavárna“), E. Králík, J. Víška a další architekti se podíleli na výstavbě moderního brněnského výstaviště.

54 LUKEŠ, Zdeněk – PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti*. Nakladatelství Helios – Jiří Razkazov. Pardubice. s. 203. ISBN 80-85211-23-8

55 HONZÍK, Karel. *Za novým životním slohem*. Praha, 1945. s. 19

56 Akademismus má tři sekce malbu, sochařství a architekturu.

57 STAŇKOVÁ, J. - PECHAR, J. - *Tisíciletý vývoj architektury*. Nakl. technické literatury. Svazek 112. Praha. 1972. s. 303.

Za povšimnutí stojí Loosova vila v Praze, dům Tugendhat v Brně (1929-30) od Miese van der Roheho, Synagoga v Žilině od P. Behrense (1928) a Le Corbusierova účast na urbanistickém plánování tehdejšího Zlína. Tyto stavby poukazovaly na to, že kontakt československé architektury s předními osobnostmi světového vývoje byl trvalý. V průběhu třicátých let se prohlubuje výtvarné a typologické dotváření funkcionalismu v Československu, které dokládá velmi početná řada staveb s téměř všemi typologickými druhy. V nich se ukazovala a zpestřovala novodobá organizace prostoru s využitím funkčních skladeb hmot. Patří mezi ně především školy, léčebné ústavy, sanatoria, elektrárna v Kolíně nad Labem (1930) od J. Fragnera, kostel sv. Václava v Praze - Vršovicích (1928, J. Gočár), obchodní dům uměleckého průmyslu (1935, O. Starý) a nebo Bílá Labuť v Praze (1939, J. Hrubý, J. Kittrich).⁵⁸

Funkcionalismus byl označován jako „internacionální styl“, ale jde o univerzální architektonický směr! Vznikalo zde mnohem více funkcionalistických staveb než v jakýchkoliv jiných zemích kromě Holandska, Německa, USA, Japonska a Palestiny (dnešního Izraele).

Hlavními centry meziválečné avantgardy v Československu se stávají Praha, Brno, Baťův Zlín a Hradec Králové. V Hradci králové se díky starostovi města Františkovi Ulrichovi prosadili Josef Gočár, Jan Rejchl, Oldřich Líška, František Bartoš, Otakar Novotný, Josef Fňouk a mnoho dalších. Zasloužili se o vybudování živého městského centra s řadou skvělých příkladů mezinárodní úrovně moderní architektury. Hradec Králové se tak může právem pyšnit přívyskem "*Salon republiky*"⁵⁹

3.5. Architekti na stránkách *Pestrého týdne*

V této kapitole vypíši všechny aktéry nejčastěji se vyskytující na stránkách *Pestrého týdne* v letech 1927 - 31. Tento výčet obsahuje i názvy příspěvků, ze kterých jsem si některé vybrala k podrobné analýze.

58 STAŇKOVÁ, J. - PECHAR, J. - *Tisíciletý vývoj architektury*. Nakl. technické literatury. Svazek 112. Praha. 1972. s. 307

59 LUKEŠ, Zdeněk – PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti*. Nakladatelství Helios – Jiří Razkazov. Pardubice.

ISBN 80-85211-23-8.

- 1) *Prof. Arch. J. Gočár* - Hradec Králové - „Bílý funkcionalismus" (1927)
- 2) *Prof. Arch. J. Gočár* - Vila v Bubenči (1927)
- 3) *Prof. Arch. J. Gočár a Arch. Pilc* - Návrh budovy vysoké školy v Praze na Příkopech (1927)
- 4) *Arch. Karel Seifert* - Realizovaný návrh školního areálu v Bratislavě (1927)
- 5) *Arch. Antonín Raymond* - Jeho vila v Tokiu (1927)
- 6) *Ing. M. Prokop* - Slavnostní osvětlení výstavy soudobé kultury v Brně a *Arch. Kalous a Valenta* - Hlavní palác této výstavy (1928)
- 7) *Arch. Z. Egri* - Vnitřní prostor Pavilonu uměleckého svazu „Werkbund“ (1928)
- 8) *Arch. M. Mezera* - Podle návrhu M. Mezery - výstavba nové budovy vyslanectví ČSL. R. v Bělehradě (1928)
- 9) *Arch. K. E. Ort* - Expozice hřbitovního umění na výstavě soudobého umění v Brně (1928)
- 10) *Architekti: Syřiště, Víšek, Putna, Forltýn, Kroha, Grund, Štěpánek a Weisner* - Výstavba v kolonii moderních domů (1928)
- 11) *Arch. J. Kroha* - Nový most v Kralupech (1928)
- 12) *Arch. P. Janák a Fr. Mencl* - Mosty v Praze (1928)
- 13) *Arch. E. Králík* - Zeř Dr. Adolfa Stranského - Karlovy Vary (1928)
- 14) *Arch. A. Wiehl a L. Machoň* - Budova městské spořitelny v Praze (1929)
- 15) *Arch. J. Kan. a Fr. A. Libra* - Edisonova transformační stanice (1929)
- 16) *Arch. Fr. A. Libra* - Návrh úpravy všesportovního stadionu Bráník v Praze (1929)
- 17) *Arch. J. Víšek* - Vila Prof. Dr. Kudely v Brně (1929)
- 18) *Arch. M. Babánek* - Soutěžní návrh Vavřina - Národního Divadla v Bratislavě (1929)
- 19) *Arch. Jindřich Nekvapil* - Kavárna Savoy v Brně (1929)
- 20) *Arch. Josef Štěpánek* - Návrh Letné v Praze (1929)
- 21) *Arch. J. A. Holabird a J. W. Root* - Stavby Mrakodrapů v Chicagu (1929)
- 22) *Arch. Dr. Alfred Fuchs* - Problém moderního chrámu (1929)
- 23) *Arch. V. Kolátor* - Návrh plaveckého stadionu na Barandově (1930)
- 24) *Arch. Vladislav Hofman* - Myšlenky Československého architekta na cestě orientem (1931)

Společným motivem se stal "bílý funkcionalismus", jež formoval stavby v meziválečné avantgardě. Položme si otázky. „Co tito architekti v tomto období na stavbách viděli a jaký byl jejich společný motiv? Viděli v těchto stavbách zjednodušení a odklon od historických slohů? Jakému tématu se věnují články o architektech a jejich stavbách v revue *Pestrý týden*?"

Prostor věnovaný moderní meziválečné architektuře na stránkách časopisu *Pestrý týden* představuje tvorbu architektů jak v Československu, tak i tvorbu československých architektů v cizině, například při výstavbě zastoupení Československého státu (ambasád). Společným rysem prolínajícím se prakticky všemi v té době realizovanými stavbami je důraz kladený na jednoduchost, účelnost a na prostorové a dispoziční řešení odpovídající požadavkům moderní doby. Mnohdy se jedná takřka až o strohost („purismus“). Přesto, právě řešení, které bylo podřízeno spíše účelu než zdobnosti, se ukázalo jako nadčasové. To ale neznamená, že se jak na fasádách domů, tak v interiérech, nepoužívalo výrazné výtvarné prvky. Jejich střízlivost, výtvarné pojetí, použití materiálů a zpracování však pouze zvýrazňovala moderní pojetí, kde funkce a účel byly základní myšlenkou převážné většiny v té době realizovaných staveb. Tvůrci také plně využívají nové technické vynálezy a moderní prvky technického zařízení budov. Toto všechno vede k tomu, že téměř všechny stavby z té doby do dnes plní svoji funkci prakticky beze zbytku. Pokud dochází k jejich úpravám, jedná spíše jen o revitalizaci technického vybavení a zařízení budov.

Revue *Pestrý týden* poukazuje na práce architekta Josefa Gočára, jež se jedinečným a neopakovatelným způsobem podílel na urbanistické a architektonické podobě města Hradce Králové. Jsou zde uvedeny příklady jeho realizací v tomto městě, jako např. soubor škol na nábřeží Labe, kostel sv. Ambrože, Gočárový schody na Staré město, Gočárův dům na Pospíšilově třídě, architektonické řešení Ulrichova a dnešního Masarykova náměstí. Je zde i poukázáno na jeho spolupráci se sochařem Otto Gutfeundem a malířem Filou. V publikaci je možno postřehnout i určitý povzdech tehdejších redaktorů s konstatováním, že je škoda, že se více měst u nás neřídí příkladem promyšleného urbanismu města Hradce Králové. Nezapomíná se ani na jeho realizace v dalších městech. Uvedeny jsou zde mimo jiné i budova Vyšší zemědělské a družstevní školy v Praze a Winternitzovi mlýny v Pardubicích, kde provoz fungoval do prosince roku 2012 a nyní jsou využívány jako galerie a koncertní a divadelní prostor (poznámka autorky bakalářské práce).

Kromě samotného stavebního řešení objektu je věnována pozornost i technickému vybavení budov a například i řešení jak vnitřního, tak venkovního osvětlení a modernímu pojetí této problematiky. Jako příklad je uvedeno slavnostní osvětlení brněnského výstaviště u příležitosti výstavy soudobé kultury v Brně. Osvětlení je v tomto moderním pojetí bráno jako výrazný výtvarný a architektonický prvek, který zvýrazňuje a dotváří architekturu jednotlivých budov i celých areálů. Používá se bílé i barevné světlo podle charakteru a účelu osvětlovaných prostorů. Rovněž nasvětlení uměleckých děl, které zvýrazní kontrast a plasticitu díla, začíná v této době nabývat na významu a je bráno jako nedílná součást architektury a umění.

Jednoduchost a zřetelnost rozvrhu se prolíná většinou prací architektů a výtvarníků v meziválečném období. Mnohdy prosté, ale velmi vkusné řešení vnitřních a venkovních prostor vede zároveň i k tomu, že se masivně využívají materiály průmyslově vyráběné, které v kontrastu použitých barev dotváří harmonii a klid. Prvky uměleckého průmyslu, který využívá kovu, porcelánu, skla a dalších materiálů, nacházejí čím dál větší využití v celkové koncepci výtvarného pojetí jak interiéru, tak exteriéru. To se projevuje především ve tvorbě uměleckého svazu Werkbund jehož jedním z představitelů je i Prof. arch. V. Baier.

Z prací československých architektů v cizině je zde zmínka o budově vyslanectví Československé republiky v Bělehradě podle návrhu arch. M. Mezery. I zde jsou patrné jednotící prvky soudobé architektury, kterými jsou rovné střechy, terasy, přehledné a jasné hmotové řešení a přizpůsobení se výtvarného řešení účelu využití budovy. Materiály jsou zde z pochopitelných důvodů použity spíše luxusnější. Hojně je využit mramor z ostrova Brač. Vedle Balkánu působili ve 30. letech čs. architekti významně v Japonsku a v Palestině (emigrovavší Židé) – srov. aktuální cyklus ČT o architektuře (Radovan Lipus, David Vávra).

Nového pojetí se v tomto období dostává i stavbám sakrálním, hřbitovní architektuře, ale i stavbám ryze technického charakteru, jako jsou různé průmyslové objekty, elektrárny, mlýny, apod. I zde je patrný jednotící prvek hmotového řešení, přirozeného i umělého osvětlení, cihlového dekoru, využití vertikálních výtvarných prvků. Rovněž dopravní stavby, mosty a budovy nádražních hal nesou charakteristické prvky té doby a jsou na první pohled identifikovatelné. Železobetonové a ocelové konstrukce umožňují dosažení elegantních a odlehčených tvarů těchto staveb. K rozvoji dochází i ve stavbách určených pro sport a volný čas. Stadiony, tělocvičny, sokolovny, bazény a lázně tvoří významnou část architektonické tvorby meziválečného období.

4. MEZIVÁLEČNÁ BYTOVÁ KULTURA

4.1. Vývoj meziválečného bydlení

Hospodářská stagnace, která vznikla po první světové válce, značně omezila bytovou výstavbu, jež způsobila nedostatek bytů. Proto se na počátku podnikatelská výstavba zaměřila na výstavbu malých bytů. Ty byly sestaveny z jednoho pokoje s kuchyní. Vládnoucím typem tohoto období se stal světlíkový dům v uzavřeném meziuličném bloku. Poválečná léta s jejich sociální krizí si i u nás vynutila stavební činnost státu, obcí i družstev. Tu v roce 1921 podpořil i zákon o stavebním ruchu. Zákon vymezoval pojem "malého" bytu tzn. byt do 80 m² plochy. Stát na tuto výstavbu dával půjčky ve výši 50 - 70 %. Na této velikosti plochy bylo možno postavit byt o čtyřech místnostech, kde byl zahrnut i pokojík pro služku a příslušenství. Tímto zákonem vznikl boom ve stavebních akcích s výstavbou zahradních čtvrtí na okrajích i v okolí velkých měst (např. Spořilov v Praze).

Vzorem formujícím tyto výstavby byl anglický a severský způsob bydlení, který používal strmé sedlové střechy a zeleň v městském celku. Při výstavbě rodinných domů a vil se zachovává úzký vztah mezi domem a zahradou. Tento stavební boom byl zbržděn krizí a poté zastaven příchodem druhé světové války. Po skončení války se nezdařilo navázat na tyto myšlenky. Kvůli poválečné nouzi interiéry bytů ztrácí svou velikost a díky této změně se přizpůsobovalo i jejich zařízení, které se značně zjednodušilo.

Na sklonku dvacátých a počátku třicátých let jsou veřejné interiéry ovlivňovány funkcionalismem, který pracuje s kovem, železobetonem a se skeletovou konstrukcí staveb. Ve světové architektuře vládou stavby ovlivněné Francouzem Le Corbusierem, holandskou skupinou *De Stijl* a německými architekty v *Bauhausu*, což byli W. Gropius, Mies van der Rohe (vila Tugendhat v Brně) apod.⁶⁰

De Stijl bylo sdružení, které bylo pojmenováno podle stejnojmenného časopisu *De Stijl*, založeného v r. 1916, jež byl jejich programovou tribunou. Holandská moderna byla druhým pólem představovaným vedle amsterodamské školy. Reformní snahy holandských architektů podtrhovaly podstatu architektury - tvorbu prostoru. Toto hnutí bylo velice úzce spojeno s malířským neoplasticismem, jehož zakladatelem byl P. Mondrian, který používal plošné

⁶⁰ BRUNECKÝ, Petr. *Dějiny bydlení*. Vydavatel. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita. Vydání 1. Brno, 2003. s. 204. ISBN 80-7157-677-8.

barevné kompozice založené na osnově kříže a charakteristickým způsobem ovlivnil výtvarný řád architektonické a prostorové studie a námětů vil navrhovaných Thee van Deosburgerem a van Eesterenem. Dohromady definovali styl malířství, sochařství a architektury. Teoreticky vymezili program *De Stijl* novými zásadami: „*Nová architektura je elementární, ekonomická, a funkcionální a její prostorové rozvržení je určeno pravouhlymi plochami, nemá jediný pasivní moment a popírá dualistické rozlišení mezi exteriérem a interiérem.*“⁶¹ Dále nemá nosné zdi, ty jen vymezují prostor. V důsledku této představy vzniká otevřený architektonický blok a půdorys, v kterém se prolne vnitřní a vnější prostor a tvar. Jsou to ale jen abstraktní představy.⁶²

Bauhaus byla racionální větev německé moderny, stala se střediskem moderní umělecké výchovy a výtvarné kultury v Evropě. Vznikla roku 1919 po sloučení dvou uměleckých škol ve Výmaru, které byly vedeny Henrym van de Veldenem⁶³. Prvním ředitelem byl W. Gropius, který byl také tvůrcem prvních programů. Program z roku 1919 byl provázán s expresivním dřevorytem L. Feinigera. Roku 1923 vyhlásil W. Gropius program, který určuje zásady koordinace všech tvořivých sil na racionalistické bázi tak, aby se v architektuře sjednotili. *Bauhaus „považoval kolektivní dílo, v němž by stejně jako v architektuře neexistovaly hranice mezi monumentálním a dekorativním uměním. Z těchto principů vyplývala také organizační struktura školy, výběr učitelů a pedagogický systém, který zahrnul a metodicky i prakticky spojil všechny obory tvůrčí práce od výtvarných umění přes užité až k architektuře a jejím technickým i sociologickým disciplínám.“*⁶⁴

Jako učitelé v *Bauhausu* působili nejvýznamnější představitelé moderního umění, jako například J. Itten, W. Kandinsky, P. Klee, L. Moholy - Nagy, O. Schlemmer a mnoho dalších. Z architektů to byli M. Breuer, H. Mayer, Mies van der Rohe, M. Stam atd. V letech 1925-26 byl *Bauhaus* z Výmaru vypovězen a W. Gropius založil nový pedagogický sbor a realizoval nové rodinné domy v Dessavě. Tato stavba se stala prvním příkladem slohově vyvrálých příkladů funkcionalistické architektury v Evropě. Gropiovým nástupcem se stal švýcarský architekt H. Mayer, který od r. 1927 vedl architektonické oddělení. Český teoretik Karel

61 STAŇKOVÁ, J. - PECHAR, J. - *Tisíciletý vývoj architektury*. Nakladatelství technické literatury. Svazek 112. Praha. 1972. s. 285 - 286.

62 STAŇKOVÁ, J. - PECHAR, J. - *Tisíciletý vývoj architektury*. Nakladatelství technické literatury. Svazek 112. Praha. 1972. s. 285 - 287.

63 Henry van de Velde (1863 - 1957) byl belgický malíř, návrhář a architekt. Tvořil návrhy nábytku, kovových předmětů, textilií a knižních vazeb.

64 STAŇKOVÁ, J. - PECHAR, J. - *Tisíciletý vývoj architektury*. Nakladatelství technické literatury. Svazek 112. Praha. 1972. s. 288

Teige zde přednášel sociální motivaci architektury a také její sociologii, k níž se klonil i Mayer. Posledním ředitelem byl Mies van der Rohe, který byl donucen pod politickým tlakem *Bauhaus* v roce 1933 rozpustit.⁶⁵ Řada členů Bauhausu emigrovala do USA a do Palestiny.

4.2. Celková koncepce bytu

Dnešní byt by se mohl definovat jako soustava větších i menších prostorů, které jsou navzájem účelně propojeny. „*Účelně spojených pro život rodiny, jak to vyplývá z podmínek sociálních, klimatických, hospodářských, ze způsobu výchovy dětí i ze všeobecných názorů na život.*“⁶⁶ Byt je přímo přístupný z venku z komunikačního prostoru, nejčastěji ze schodiště, chodby či pavlače⁶⁷. Každý byt má tyto části: „*vstupní (komunikační), hospodářskou (přípravu jídel, uskladnění potravin a různých věcí k vaření, čištění a praní), soukromou (spaní), zdravotnickou (koupelna a WC) a především vlastní část obývací.*“⁶⁸ Ale bývaly i byty buď v hotelovém nebo kolektivním domě, které měly značně omezenou hospodářskou část. To znamená, že na uskladnění potravin měly malý koutek neboli spižírnu. V některých se zase spojila část soukromá s obytnou.

Dříve měly byty velké nespécifikované místnosti, které byly používány libovolně. Dnes se místnosti rozdělují na obývací pokoj, jež se stal společenským a zároveň největším prostorem a kde se setkává celá rodina. Kuchyně se zmenšuje (konec tzv. obytných kuchyní, jejichž trend se vrátil až po Listopadu)), protože slouží jen na přípravu a vaření jídel, ale někdy se v ní skrývá i malá obytná část, jídelní koutek, kde se stoluje. V tom má žena výhodu, protože jí to usnadní a ušetří pohyb v kuchyni, přípravu a sklizení stolu. Ložnice jsou

65 STAŇKOVÁ, J. - PECHAR, J. - *Tisíciletý vývoj architektury*. Nakladatelství technické literatury. Svazek 112. Praha. 1972. s. 287- 290.

66 KOULA, Jan Emil. *Moderní bytový interiér*. Nakl. Merkur. Praha, 1976. s. 50

67 Pavlač - Typickou ukázkou tehdejšího „stavebního slohu“ činžáků jsou pavlačové domy v Praze. Pavlač se zde zachovala jako pozůstatek sloupového ochozu z 18. století, vystupovalo se na ni po zpravidla točitých schodech. Pavlačové bydlení nebylo nutně synonymem bydlení špatného - záleželo na umístění domu (špatnou pověst měl především Žizkov), typy bytu a v neposlední řadě na odpovědnosti stavitele. V pavlačových domech se tak nacházely i byty větší a relativně pohodlné, převahu ale tvořily takové, kde se z pavlače vcházelo přímo do kuchyně, veliké kolem 24 m². Někdy to byla jediná část bytu, v lepším případě na ni navazoval pokoj. O nízkém standardu bydlení (a také o neutěšených sociálních poměrech obyvatel pavlačových domů) vypovídá dostatečně fakt, že obyvatelé tento jediný pokoj často pronajímali. Soukromí bylo přepychem, který si nezámožní nemohli dovolit. In. LENDEROVÁ, Milena - JIRÁNEK, Tomáš - MACKOVÁ, Marie. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*. s. 46. Praha, 2010. ISBN 978-80-246-1683-4.

68 KOULA, Jan Emil. *Moderní bytový interiér*. Nakl. Merkur. Praha, 1976. s. 50

minimálně dvě, jedna pro rodiče a druhá pro děti. Dětská ložnice je zároveň pokojem na dětské hry a život dětí. Předstín se také zmenšila na malé zádveří s šatními skříněmi a botníky. Tyto úložné prostory v dřívější době nebyly, jelikož je to výtobytek moderní doby.⁶⁹

V době minulé se velikost bytů měnila v souvislosti požadavků na vybavení a na propojení místností, které reagovaly na vývoj společnosti. Tento vývoj ještě nebyl zdaleka u konce, ba naopak byl patrný postupný vývoj, který vedl k novým bytovým typům lišících se od základních koncepcí.

Jasně znaky novoty byly zřejmé i ve velkých obytných domech od Le Corbusiera, například v Unité d'habitation, kde se nepříjemné a neosobní komunikační prostory změnily na místnosti společenské či shromažďovací.⁷⁰

4.3. Místnosti

U místností se řešila především správná poloha nejdůležitějších pokojů, které měly být ozářeny sluncem. Právě pohodlnost, účelnost a užitečnost byla brána za nejdůležitější funkci bytu. Byt byl rozdělen do dvou částí na část užitkovou a obytnou.⁷¹ Tyto části jsou rozepsány v předešlé kapitole.

Půdorys bytu závisel na určení funkcí místností. Obsahoval několik větších či menších prostor, které se měnily a přizpůsobovaly podle tehdejších možností a požadavků. Při zařizování bytu byla brána v potaz povaha rodiny, pro niž byla domovem, čímž se obývání stávalo příjemnějším. Byl kladen důraz na individuální výběr materiálů, nábytku a barev, jež byly pro danou místnost charakteristické.⁷²

V moderním stavebnictví se dbá na ekonomičnost a funkčnost. Je vyžadováno praktické seskupení prostor obytných místností a příslušenství kvůli následnému vhodnému umístění nábytku.⁷³

69 Tamtéž.

70 Tamtéž. s. 51

71 EDGAR, Emil. *Moderní byt: výklady, rady a pokyny k jeho zařízení a úpravě*. Praha: Šolc a Šimáček, 1927. s. 12 -13.

72 PATTISOVÁ, M. Význam a smysl obytných místností. In *Bytová kultura I, 1924/1925*, č. 1, s. 58 – 59.

73 KOULA, Jan Emil. *Obytný dům dneška*. Praha, 1931.s. 227.

4.3.1. Kuchyně

„Vývoj kuchyňského zařízení je názorným příkladem, jak je setrvačnost ve zvyklostech a lpění na vžitých formách v protikladu k měnícím se životním podmínkám a nepříjemnou brzdou zdravého vývoje.

Stará selská jizba byla provozně velmi dobře řešena. Její jednoduché zařízení odpovídalo životu bydlících a jejich potřebám. V rohu byla pec s ohništěm, u ní odkladní lavice používaná i jako pracovní plocha, zavěšená polička, popřípadě otevřená stojící police na nádobí a nářadí. Naproti u okna stál stůl s lavicí a židlemi, v rohu byla zavěšena malá rohová skříňka, tak zvaná koutnice, na písemnosti, knihy nebo jiné cenné předměty. Charakterem pro tuto místnost bylo její jasné rozdělení na dvě části: pracovní a obývací. Práce s přípravou stravy se odbývala u ohniště. Stůl byl pouze k jídlu, kolem něho seděla rodina.“⁷⁴

Některé základní prvky tohoto kuchyňského zařízení se zrcadlily velice dlouho i v tradičním zařízení městských kuchyní. Přenesením venkovských prvků kuchyní se zařízení podstatně změnilo. Snaha přetvořit prostor honosnější a reprezentativnější vytlačila praktičnost, účelnost a provozní hospodárnost. Honosná kredenc je umístěna místo účelně umístěných polic. Pracovní stůl se stal zároveň i jídelním. Takže splývá pracovní a obývací funkce. Až do dneška se staly kredenc, jídelní stůl se židlemi a mycí dřez základním kuchyňským nábytkem. Snaha vylepšit byt měnila jen tvar nebo detaily, ale nehledala vztah k potřebám nového způsobu života. Změna v bytě proběhla především ve zmenšení velikosti prostor, ale zase se vylepšil technický ráz vybavení.

Postavení ženy se od základu změnilo, jelikož žena začíná lépe hospodařit se svou energií a časem a odchází do zaměstnání mimo svou domácnost. Potravinářský průmysl ulehčuje hospodyňkám práci při přípravě pokrmů. Současně se však zvyšují nároky na hygienu a pohodlí v bytě. Proto dnešní uspořádání malé účelné kuchyňské pracovny s oddělenou jídelnou i obývací částí jsou lepší než dřívější univerzální uspořádání kuchyní.

Dokonce je už několik let normalizovaná výška pracovní kuchyňské plochy (86cm), kuchyňský stůl bývá v rozměrech i úpravě brán jako jídelní stůl. Dvoudílný dřez byl

⁷⁴ Žijeme: obrázkový magazín dnešní doby: orgán Svazu československého díla. Praha: Družstevní práce, 1931, s. 50.

obvyklou součástí kuchyňského kompletu a byl brán jako zastaralý a nevhodný, protože zabíral moc místa. Nyní je pevně instalovaných dřezů čím dál více, jelikož jsou v kuchyni přírůdky vody. Tento kus nábytku by se mnohým domácnostem hodil jako jednomísový dřez, zabírající méně místa, který by však měl účelové doplňky, jako jsou odkapávací desky a sušící stojany na nádobí.⁷⁵

„Má-li tento kuchyňský nábytek starého typu alespoň částečně vyhovět dnešním nárokům na hospodárné bydlení, je třeba přizpůsobit jej již v návrhu základním požadavkům: nedělat mísník zbytečně rozměrný; řešit v něm i pracovní plochu, popřípadě sklopnou nebo vysouvací apod; nedělat ozdobné rohy, ale rovné stěny, aby se k němu dal přistavovat i další nábytek a to vertikálně i horizontálně; účelně vybavit vnitřky, více různě hlubokých zásuvek, dostatečně posunovatelných polic, vhodně umístěné háčky; pod varné nádobí roštové police; dřez nahradit novým typem.“⁷⁶

Světové standardní potřeby v dnešní kuchyni využívají kuchyňského nábytku sestaveného z jednotlivých kusů skříněk. To má obrovské výhody pro velkovýrobu a tudíž i pro spotřebitele. V detailech se sice poněkud liší, ale v zásadě je všude stejný: u stojacích skříněk slouží jejich horní plocha jako pracovní, nad nimi se nacházejí závěsné skřínky a jejich počet se řídí individuálními potřebami hospodyňky. Dále pak se sestavuje rohová kuchyňská linka, tudíž zde nalezneme jednu nebo dvě rohové skřínky. Většina těchto typů kuchyní nemá svůj speciální pracovní stůl.

Jídelní stůl patří k základnímu zařízení dnešní kuchyně, velice podstatně zjednodušuje provoz v kuchyni. Základním sporným momentem zůstala koncepce tzv. obytné kuchyně, kterou funkcionalismus vytlačil, a která se teprve v posledních desetiletích slavně navrácí do českých domácností. Jde multifunkční prostor, ve kterém by mohla žena pracovat (vařit, žehlit apod.) a zároveň mít pod dozorem malé děti.

4.3.2. Ložnice

V 19. století si luxus samostatné ložnice mohla po dlouhou dobu dovolit jen aristokracie a část městské honorace. Bylo pravidlem, že manželé spolu nespávali. Manžel

⁷⁵ Žijeme: obrázkový magazín dnešní doby: orgán Svazu československého díla. Praha: Družstevní práce, 1931, s. 51.

⁷⁶ Žijeme: obrázkový magazín dnešní doby: orgán Svazu československého díla. Praha: Družstevní práce, 1931, s. 51.

docházel za ženou do jejího dámského pokoje, který byl k tomuto účelu uzpůsoben větším místem i postelí. V průběhu 19. století se toto pravidlo změnilo a začaly tak vznikat společné manželské ložnice s manželskými dvojlůžky.

Pokud to dovolovala dispozice domu, byla ložnice orientována na východ, protože vycházející slunce sloužilo jako budíček.⁷⁷

Ložnice je lepší menší, ale pro každého zvlášť. To znamená, že kvůli většímu soukromí by měla být ložnice rodičů oddělena od ložnice dětí. Je to nejdůležitější část bytu z hlediska soukromí a s tím spojeného klidného spánku, nikoliv z hlediska honosnosti či využití prostoru. „Doby, kdy byla ložnice přijímacím salónem, jsou víc jak sto let za námi. Madame Pompadour přijímala návštěvy každé dopoledne sedíc v posteli, jež svými rozměry a pozlacenými ornamenty byla skutečným protějškem královského trůnu. Dnes však stýkáme se společensky, jen jsme-li vyspalí, svěží, vykoupáni, oblečení, což znamená, že do ložnice kromě nás samých, lékaře etc. nikdo nevstupuje. Moderní ložnice jsou tedy malé, ale za to pokud možno pro každého člena rodiny a nic není rozkošnějšího, než můžeme-li ho užití hned a bezprostředně po vyspání“⁷⁸

Karel Lhota tím chtěl říci, že by bylo perfektní, kdyby každá ložnice měla svůj balkon nebo terasu a mohla tak korespondovat se zahradou a přírodou, a kde by bylo možno se za horkých letních nocí uložit ke spánku (bylo to hygienické a žádoucí). Toto bylo možné pouze u rodinných domů a bohužel v činžovních domech se tato idea nedala prosadit. Větší počet ložnic mělo také své výhody. Například při nemoci bylo skvělé mít se kam izolovat, aby byli ostatní ochráněni před infekcí.

Snaha udržet ložnici v čistotě způsobila odstranění veškerých dekorativních řezeb, lišt a různých prach lapajících ozdob. Byla tendence sestavit nábytek tak, aby vytvořil pravoúhlý příhrad. Postel se vyráběla nízká s pérovou matrací. Prádelník a šatník sloužily pouze na uložení šatstva. Jako všude jinde se i v ložnici objevovaly prázdné kouty. Netřeba upozorňovat, že je velice výhodné mít vestavěné skříně a zrcadla připevněná na nich. Toaletní stolky byly umístěny pod okny, nejlépe pod parapety s malým pohybovacím zrcadlem tak, aby spáče mohlo probouzet slunce. Bylo však také možné mít šatnu, která sloužila i jako převlékárna a současně měla funkci šatní skříně. Koupelnový kout neměl být součástí ložnice,

77 LENDEROVÁ, Milena - JIRÁNEK, Tomáš - MACKOVÁ, Marie. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*. s. 57. Praha, 2010. ISBN 978-80-246-1683-4.

78 LHOTA, Karel. Ložnice a jak má být. In. *Revue Pestrý týden*, ročník VI (duben 1931), vychází 1x týdně, číslo 16, s. 22, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

měl být samostatný. Autor se povzdychuje nad faktem, že až 80 % bytů vlastní koupelnu nemělo. Hostinské pokoje sloužily jako další rezervní ložnice. Velká rodina v malém bytě měla problém své členy na noc uložit. Řešilo se to tak, že se víc členů rodiny vměstnalo do jedné ložnice, po případě se spalo v kuchyni a někdy se i využilo obytného pokoje, kde byla pohovka, na které se taktéž dalo nocovat.

„O ložnici a šatně. Ložnici nebo pohovku? Ložnice se stala v poslední době nepopulární. Propagují a prodávají se spací divany pro obývací pokoje i pracovny. Vymýšlejí se možné i docela nemožné věci na ukládání prádla. Vynutila si to poválečná doba, kdy drahé nájemné i nejmenších bytů znemožňovalo mladým rodinám vzít si takový byt, kde může být jedna místnost ponechána jen pro spaní.

Ale tato záliba ve spacích divanech jde tak daleko, že jsem nedávno slyšela o rodině s 5tipokojovým bytem, kde se nebude zařizovat ložnice, nýbrž všechny pokoje „přístupné hostům“, a pouze spací divany. Má to velké závady hygienické, zvláště co se týče větrání místností a větrání ložního prádla.“⁷⁹

Pohodlnost postele závisí na mnoha věcech. Například navrhnout a zkonstruovat "drátěnku" takovou, aby byla zároveň měkká, pružná, ale zároveň aby se nehýbala, to znamená, aby se "žíněnka" neproležela. Ložnice mohla být docela malá, inspiraci hledala v přepravním vlakovém voze s lůžky, který obsahoval: jedno lůžko, sklápěcí stůl, věšák na odložení prádla, síťku na knížku a drobné předměty a nad lůžkem se nacházela lampička pro případné čtení. A dokonce ještě umývací zařízení, které se nacházelo hned vedle. Tohle všechno se vešlo do necelých 4m². Opravdu komfortní se stala ložnice až tehdy, pokud k ní byla připojena koupelna a šatna.⁸⁰

4.3.3. Dětský pokoj

„Heal and Son navrhli dětský pokoj se zdrobnělým nábytkem, jenž má zakulacené hrany a rohy. Smysl pro prostotu je anglickým architektům vlastní. Dětské ovzduší tohoto pokoje nevytváří malované pohádky na stěnách, ani tančící Holand'anky. I dětem svědčí jednoduché, vkusné a klidné prostředí.“⁸¹

79 LHOTA, Karel. Ložnice a jak má být. In. *Revue Pestrý týden*, ročník VI (duben 1931), vychází 1x týdně, číslo 16, s. 22, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

80 Tamtéž, s. 23.

81 MARKALOUS, Bohumil. *Estetika praktického života*. Praha, 1989. s. 192

Dětský pokoj⁸² je hlavně ložnice, ale ne v pravém slova smyslu. Není to jen místo pro odpočinek jako u dospělých, ale je to současně i obytný pokoj, kde se odehrává celý dětský život. Velikost pokoje závisí na velikosti a zámožnosti rodiny. V žádném případě by v rodině s dětmi neměl v bytě chybět dětský pokojík, který je určený k jejich hře a radostem. Dříve se stávalo, že rodina pro děti vyhradila takzvaný "obývací pokoj" s nábytkem určeným k tomuto účelu, nikoli však pro dětské potřeby. Odůvodněním tohoto počínání byl názor, že děti všechno zničí a že brzy dorostou, proto není potřeba jim pokoj přizpůsobovat. Avšak my víme, že dětský pokojíček lze uzpůsobit i tak, že s dětmi doslova roste. Není tedy škoda do tohoto prostoru investovat a pořídit nábytek určený výhradně dětem, což nemusí nutně znamenat nic nákladného.

V malém bytě je bohužel s dětským pokojem trochu problém. Ale i v tomto případě je vhodné vyšetřit pro děti alespoň malý koutek, kde mají své věci, kde se učí, či si hrají. Může to být i menší místo v obytném pokoji. Samostatný dětský pokoj je však ku prospěchu nejen dětí, ale i dospělých. Jedná-li se o pokoj pro více dětí, je lepší vybrat prostor větší, světlejší a prostornější, orientovaný většinou na východ či jih. Výzdoba dětského pokoje by měla být střízlivá, laděná nejlépe do světlých barev a výmalba nejlépe bílá či světloune žlutá. Doporučují se dekorace složené z obrázků zvířátek, motivů pohádek apod. Nicméně hlavní ozdobou dětského pokoje jsou hračky. Platí, že čím menší děti, tím by měli být hračky jednodušší. Tříleté děcko si nebude hrát s technickou stavebnicí. Vhodné hračky pro děti: jednoduché skládky, dřevěné kostky, stavebnice, primitivní vozíky a panenky. Výběr hraček pro děti by měl být motivován snahou o rozvoj dětské fantazie. Dalším pravidlem je nemít přemíru hraček, protože ta v dětech vzbuzuje zmatek, nudu a povýšenost nad ostatními chudšími kamarády.

Je-li dětský pokoj zároveň ložnicí, musí se myslet na jeho přizpůsobení dětskému vzrůstu, takže je třeba konstruovat všechn nábytek nižší a menší, než by byl pro dospělé. Podlaha v takto zaměřeném pokoji by měla být z jednoduchých materiálů, na kterých se nevíří prach a jsou snadno omyvatelné, jelikož dětským revírem je většinou podlaha. Proto se doporučuje podlahu krýt linoleem, nejlépe světlým a bez vzorků, aby se dětem nekazily oči.

⁸² Jako poslední vznikl ve vývoji moderního bytu dětský pokoj. Třebaže své vlastní komnaty měli občas již malí renesanční či barokní šlechtici, vlastní dětský pokoj s účelovým dětským nábytkem se objevuje až teprve v souvislosti s pochopením specifických potřeb dítěte, tedy právě v 19. století. První účelový dětský pokoj navrhl zřejmě architekt Viollet-le-Duc až v roce 1873. In. LENDEROVÁ, Milena - JIRÁNEK, Tomáš - MACKOVÁ, Marie. Z dějin české každodennosti: život v 19. století. s. 59-60. Praha, 2010. ISBN 978-80-246-1683-4.

Dětské postýlky by měly být buď dřevěné nebo kovové s oblými hranami, aby se zabránilo případnému zranění, což je pravidlo, které by se mělo dodržet i u ostatních kusů nábytku v pokojíčku. Hračky se ukládají na dobře přístupné nižší otevřené policičky, na které děti mohou snadno samy dosáhnout. Nábytek je vhodné stavět podél stěn, aby uprostřed vznikl volný prostor pro dětské hrátky. Jelikož vynalézavé děti okamžitě využijí volného prostoru mezi skříněmi k čmárání po zdech, lze je opatřit kovovou tabulí, určenou pro kreslení barevnými křídami.⁸³

Známa německá vysoká škola moderní architektury *Bauhaus* se zúčastnila mezinárodní výstavy nové architektury ve Výmaru, kde postavila jedno-rodinný obytný domek, ve kterém byl i mimo jiné vystaven dětský pokoj. Pokojíčkový nábytek navrhovali Alma Buscher a E. Breudel.⁸⁴

Hotový dětský pokoj je poskládán z vestavěných skříní určených na hračky. Vykrojení skříní svádí k dětským kašpárkovským divadelním hrátkám. Ostatní skříně tvoří hranolovité dřevěné kostky, které se dají postavit jako stavebnice. Odjakživa děti rády kreslí na zdi dětského pokoje, proto je tento pokojíček uzpůsoben tomu, aby se malůvky mohli smýt. Zdi obložené dřevěnými a barevně natřenými tabulemi slouží jako školní tabule. Celkově je pokoj světlý a uzpůsobený přímo pro dětskou potřebu.⁸⁵

Nábytek pro děti „*není miniatura nábytku pro dospělé, právě tak jako dítě není miniaturou dospělého člověka. [...] Dětský nábytek je také takový neparádní nástroj na bydlení dětí, sice bytelný, ale ne na věčné časy. Musí snést mnohou „štrapaci“, ale nemusí být tak nezničitelný (jako ze železa), aby v dětech vznikla představa, že praktické zřízení musí snést zacházení co nejsurovější, jinak že není účelné.*“⁸⁶ Dětský nábytek natíraný živými olejovými barvami byl dětmi velmi oblíbený. Byl snadno omyvatelný. U tohoto nábytku by měly být rohy a hrany zaobleny pro bezpečnost dětí. Přírodní nenatírané dřevo bylo perfektní, zato lakovaný nábytek se nedal tak snadno opravit. Dobrou náladu dětí můžeme podpořit i dalšími prvky: barvou stěn, záclonami, koberci a nebo potahy.⁸⁷

83 O.Z. Dětský pokoj. In. *Revue Pestrý týden*, ročník XI (červenec 1934), vychází 1x týdně, číslo 29, str. 18, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

84 TEIGE. K. Dětský pokoj. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (březen 1927), vychází 1x týdně, číslo 11, str. 11, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

85 TEIGE. K. Dětský pokoj. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (březen 1927), vychází 1x týdně, číslo 11, str. 11, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429. + obrázek č. v obrazové příloze.

86 KOULA, Jan Emil. *Abecední průvodce po bytě aneb Bytový slovník*. Nakl. Rudolf Mikuta. Praha 1947. s. 32

87 KOULA, Jan Emil. *Abecední průvodce po bytě aneb Bytový slovník*. Nakl. Rudolf Mikuta. Praha 1947. s. 32

Je však velmi nepraktické a nevhodné učit děti "čmárat" na skříně. Není tedy vhodné mít úložný prostor na hračky s černými dvířky, na které by sváděly pokreslit je křídami.⁸⁸

Dětský nábytek se dá rozdělit do dvou kategorií: 1) nábytek konstruovaný z takového materiálu, který byl posléze schopen přeměny na nábytek normální pro starší děti. 2) Nábytek určený přímo pro děti a jejich dětský věk.⁸⁹

Jelikož malý nábytek pro malé a nejmenší děti může posloužit pouze na krátké časové období, konstruuje se nábytek pro odrostlejší děti jako pro dospělé. Nábytek pro nejmenší a mladší děti má být odrazem dětského světa. Příkladem je stoleček složený ze tří částí (beden), které se mohou libovolně rozložit a složit do sebe, něco jako velká stavebnice.

Chceme-li dítěti zvětšit prostor na hraní, docílíme toho tím, že místo jednotlivých postelí použijeme dvoupatrové a nebo jiných druhů například zasouvací pod sebe, kde spodní postel je o trochu užší.⁹⁰

4.3.4. Pánský pokoj

Ke konci 19. století byly pánský pokoj, pracovna, či dámský pokoj nadstandardem, měly ho jen zámožnější rodiny⁹¹. V meziválečné době byl pánský pokoj byl kombinací pracovny, knihovny a přijímacího pokoje.

„A je-li po starém zvyku obytný pokoj místem krámů, jest i přijímacím pokojem; totiž dokud, nepřijde muž z kanceláře domů a nechce také doma ještě psát a pracovat - pak jsme v koncích.

Standardní typ našich výrobců pánských pokojů nemá velkého přepychu: psací stůl, garnitura klubovek, kredencová skřín zvaná knihovna. Ježto tento pokoj má býti stále připraven k přijetí návštěv, jež se usadí do klubovek, má být stále vzorně uklizen; na psacím stole se sice netrpí papíry a jiné známky nedodělané práce, zato se však na stole hromadí

88 KOULA, Jan Emil - KOŽELKA, Karel. *Dnešní byt*. Státní nakladatelství technické literatury. Typové č. L17-B7-IV-32/7444. Praha, 1962. s. 178. ISBN 04-743-62.

89 KOULA, Jan Emil. *Abecední průvodce po bytě aneb Bytový slovník*. Nakl. Rudolf Mikuta. Praha 1947. s. 33

90 KOULA, Jan Emil - KOŽELKA, Karel. *Dnešní byt*. Státní nakladatelství technické literatury. Typové č. L17-B7-IV-32/7444. Praha, 1962. s. 178. ISBN 04-743-62.

91 LENDEROVÁ, Milena - JIRÁNEK, Tomáš - MACKOVÁ, Marie. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*. s.55. Praha, 2010. ISBN 978-80-246-1683-4.

skladiště fotografií v ozdobných rámečkách, ornamentální psací mapy, onyxové soupravy kalamářové a sošky."⁹²

Knihovna byla dosud součástí s honosnými jídelními příborníky. Ty se otvíraly jen příležitostně kvůli vzácné návštěvě. Rozdíl mezi jídelní kredencí a knihovnou byl jen ten, že v jídelni je prosklený a tudíž lze vidět dovnitř. Tento nábytek byl umístěn ve velkém pokoji prostorného bytu. Pánský pokoj byl takovým rozšířením obytného pokoje, kde rozdělení mělo zvláštní společenské účely. Byly to například hry, kouření, hovor v soukromí, sbírky uměleckých děl a nutnost přijímání návštěv s pracovním účelem.

Pánský pokoj nebyl potřeba, pokud v bytě byl obytný pokoj, který splňoval taktéž tuto úlohu. Když bylo potřeba, stávala se z pánského pokoje pracovna, hovorna i knihovna, jejichž zařízení nebylo standardní, jako nejsou standardní naše potřeby a duševní pochody. Pro rozptýlení a potřeby společnosti slouží obytný pokoj. Když však nastane situace, že je potřeba klid na práci, použijeme pracovnu.

Zařízení pracovny je velmi skromné. Je to světlý malý pokojík, ve kterém nalezneme psací stůl, knihovnu, podle potřeby zaměstnání může být umístěn i rýsovací stůl. Je jasné, že každá pracovna je přizpůsobena tomu, komu patří a kdo v ní přebývá, ať je to malíř, právník, obchodník, spisovatel, lékař atd.⁹³

Pánský pokoj slouží muži a tedy majiteli bytu k vyřízení korespondence a účtů. V pohodlné "klubovce"⁹⁴ klábosí se svými hosty a čte knihy. Při pohledu do měšťanských rodin, ve kterých bývá tento pokoj taktéž vyhrazen, vidíme, že se postupem času stává skladištěm na různé nepotřebné věci, na kterých se usazuje jen prach. Tento pokoj slouží hlavně k intimním hovorům, které mají být ukryty před běžným rušným životem například v obytném pokoji.⁹⁵

Z pánského pokoje se později vyvíjí dětský pokoj. Ten je podrobně popisován v předešlé podkapitole.

4.4. Sociální zařízení

92 LHOTA, Karel. Knihovna - Pracovna, Pánský pokoj In. *Revue Pestrý týden*, ročník XI (červen 1936), vychází 1x týdně, číslo 26, str. 18, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

93 LHOTA, Karel. Knihovna - Pracovna, Pánský pokoj. In. *Revue Pestrý týden*, ročník XI (červen 1936), vychází 1x týdně, číslo 26, str. 18, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

94 Klubovka je pohodlné křeslo, které je umístěno v pánském pokoji či pracovně.

95 LHOTA, Karel. Pánský pokoj. In. *Revue Pestrý týden*, ročník VI (srpen 1931), vychází 1x týdně, číslo 32, str. 21, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

Nynějšímu „sociálnímu zařízení“ se dříve říkalo „zdravotnická část“. Byla to a stále je nezbytná část moderního bytu, která je úzce spojena se soukromou částí - ložnicí a šatnou. Do sociálního zařízení patří koupelna, sprcha a záchod. Celá „zdravotnická“ část bytu by měla být vybavena tak, aby se dala udržovat v dokonalé čistotě. Na podlaze by měla být dlažba, na stěnách obkladačky či skleněné desky.

4.4.1. Koupelna

Čistota je základní potřebou každého jedince. A proto v moderním bydlení od konce 19. století v bytě nesmí chybět sociální zařízení, tedy koupelna a toaleta. V koupelně by neměly být záclony ani koberce. Je to místnost věnovaná určitému účelu a vše v něm i k tomu tak sloužící.

„Člověk, který každé ráno vydrbe v horké vodě svou kůži tvrdým kartáčem a pak se polije studenou sprchou, až zčervená jako rak, jest z těch, o kterých Loos říká, že jsou „lidmi s moderními nervy“. Rozhodně není životním pesimistou.

Moderní technická kultura, která nás při svém zrodu zahalila oblaky kouře a sazí v přeplněných městech, poskytuje nám hned všecko pohodlí, abychom s potřebnou ekonomikou času mohli se té špíny zbýt. T. zv. komfort velikých bytů, do něhož hlavně jest vždy čítána koupelna, jest konečně samozřejmostí všude, tak jako splachovací kloset, a jest jen otázkou stavebního zákona, aby prostě nadále nepřipouštěl obývání bytu, kde koupelny není, stejně jako by nepřipustil obývání bytu, který by nevyhovoval jiným, než uzákoněným požadavkům hygieny bydlení.“⁹⁶

Koupelna je důležitým hygienickým zařízením a ztrácí význam, pakliže ji nemůžeme využívat denně na očistu těla. Aby se koupelna dala využívat i v zimě, musí být její součástí tepelné vyhřívání, to znamená ústřední topení. Koupelna nemusí být zbytečně velká, ale v menších bytech by se do ní mělo vejít alespoň jedno umyvadlo, zkrácená vana a sprcha. Ve větších bytech je pak možné mít umyvadla dvě.

96 KREJCAR, Jaromír. Koupelna. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (leden 1927), vychází 1x týdně, číslo I, str. 12, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

Na počátku roku 1927 jsou koupelny vybavovány novým patentním vynálezem - Kamny Presto.⁹⁷ Moderní koupelny jsou vesměs vybavené plynovým ohřívačem vody, které mají nespornou výhodu oproti uhlovým kamnům hlavně v čistotě a snadné obsluze. Existují však i ohřívače vody na bázi elektrického proudu, které jsou z hlediska hygieny dokonalejší. Avšak jejich užívání je celkem nákladné. V moderně zařízených koupelnách nesmí chybět ani sedací lázeň neboli bidet. Když byla v koupelně zima, mohou obyvatelé využít plynový radiátor, který se v několika minutách rozehřeje a sálá teplo. K dobré koupeli nesmí chybět Fayencová vana, která je vyrobena z litiny, takže dlouho udrží teplo. A dokonce se v této době rozšiřuje výroba van skleněných.⁹⁸

Zařízení koupelen od firmy K. Červenka, Smíchov Štefánikova 1.⁹⁹

Topiva	Doba	Množství	Zač. teplota	Koneč. Teplota	Stojí v *Kč
1 ½ archu novin	1 minuta	3 l. vody	10°C	35°C	-----
1 kg dříví	10 minut	90 l. vody	10°C	47°C	-*40
¼ kg dříví, 1kg kamen uhlí	15 minut	150 l. vody upl. lázeň	10°C	45°C	-*45
1 kg dřev. uhlí	20 minut	180 l. vody	10°C	47°C	-*90

97 Patentní kamna Presto jsou vynález, který má veliký význam hospodářský, poněvadž malou spotřebou paliva snižuje náklad na teplou koupel až na 40-50 haléřů, což jest asi čtvrtina nákladu proti kamnům uhelným a šestina proti kamnům plynovým. Výhoda okamžitě horké vody, kterou dosud poskytovaly jen ohřívače a kamna plynová jest jejich další vítanou vlastností (systém průtokový) a kde není dosud plynová instalace, mohou se státi dokonalou náhradou plynových kamen. - [Arch. J. Krejcar] - Koupelna. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (leden 1927), vychází 1x týdně, číslo I, str. 12, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

98 KREJCAR, Jaromír. Koupelna. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (leden 1927), vychází 1x týdně, číslo I, str. 12, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

99 KREJCAR, Jaromír. Koupelna. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (leden 1927), vychází 1x týdně, číslo I, str. 12, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

4.4.2. Toaleta

V 19. století nebyla toaleta součástí obytného domu. V bytech měli dřevěné stolice a výkaly se vynášely. Od druhé poloviny 19. století se objevily keramické klozetové mísy a od šedesátých let se používaly mísy porcelánové. V sedmdesátých letech měly domy toalety společné, umístěné většinou na pavlači. Ještě v roce 1924 mělo v Praze přibližně 37% bytů vlastní splachovací záchod. Tyto údaje ukazují fakt, že špatná úroveň bydlení byla ještě po první světové válce. Velikost záchodů nařízená stavebním řádem byla minimální - 90 x 110cm. V praxi byly však většinou ještě užší, až o deset centimetrů. Takto malý prostor zamezoval umístění dalších potřebných zařízení pro hygienu - umyvadýlko a bidet. Osvětlení záchodu bývalo většinou umělé a odvětrávání bylo nezbytnou součástí této mini místnůstky. Prostor toalety by měl být obložený kachličkami a stěny natřeny bílou olejovou barvou, aby se snadněji udržovaly v čistotě.

Splachování bylo nejprve instalováno ve vysoko umístěných nádržkách s vodou, vývoj ale přesunul tuto nádržku dolů přímo nad klozetovou mísu. Tento způsob řešení byl praktičtější a lépe udržovatelný v čistotě. Prkénko se vyrábělo z umělé pryskyřice nebo z porcelánu s poklopem, který sloužil jako ochrana před rozbitím mísy a samozřejmě plnil i estetickou funkci.¹⁰⁰

4.5. Vnitřní zařízení

„Estetika bytového zařízení odpovídá estetice architektury.“¹⁰¹ V meziválečném období se dosti změnil pohled na zařizování interiérů. Na počátku 20. století se buržoazní byty snažily vyniknout a upozornit na svoji četnost pokojů vybavených nejluxusnějším nábytkem. Razilo se heslo, že měřítkem blahobytu je byt, podle kterého měšťák měří měšťáka. Postupně upadá historizující tendence a nadbytečná zdobnost, a konečně se vytrácí i lapače prachu. Lepší byt už neměl vyjadřovat luxusnost a pompéznost, ale měl být zařízen tak, aby působil vzdušně a hygienicky a byl účelně zařízen.

100 KOULA, Jan Emil. *Abecední průvodce po bytě aneb Bytový slovník*. Nakl. Rudolf Mikuta. Praha 1947. s. 162 - 164.

101 LENDEROVÁ, Milena - JIRÁNEK, Tomáš - MACKOVÁ, Marie. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*. s. 62. Praha, 2010. ISBN 978-80-246-1683-4.

Pozvolna přicházel převrat v zařizování bytů. Estetika odpovídala architektuře, která se více zaměřovala na zdravý životní styl. Při výrobě nábytku se projevily radikální změny. „*Problematika bytového vybavení začínala být chápána komplexně ve vztahu k architektuře, k typu a dispozici bytu.*“¹⁰²

Byl prosazován názor, že každý člověk má právo na svoje obydlí¹⁰³ a to nejen za pomoci architektů, ale hlavně díky řemeslným pracem a průmyslové výrobě. „*Náš byt nemá být dále divadlem či museem a také ne hlavním reprezentačním prostředkem.*“¹⁰⁴

Nová koncepce bytového zařízení měla být prostě funkční, účelná, hygienická, levná i pohodlná. Dalším faktorem bylo použití velmi kvalitního materiálu a také přijatelná cena.

„*Reforma bytu, která byla provedena v prvních třech desetiletích 20. století, se nejdříve dotkla velkých bytů majetnějších vrstev, o něco později se zdokonalovalo bydlení vrstev středních a také vrstev sociálně nejnižších. Bylo dosaženo významných změn v půdorysu, ve vnitřním vybavení i instalacích a vůbec celková úroveň bytové kultury se značně povznesla.*“¹⁰⁵

Každá místnost sloužila k něčemu jinému, a tak i její zařízení bylo různé. Záleželo také na činnostech rodiny. Rozmístění místností mělo určitý řád. Dělili se na osobní neboli soukromé, individuální a společné. Dále se dělili na 1) vstupní a komunikační místnosti - zádveří, předsíň nebo hala, 2) hospodářské místnosti - kuchyň, přípravná, různé komory, prádelna, sklepy a také pokoje pro služebnictvo, 3) zdravotnické místnosti - koupelna s toaletou a šatny, a 4) na obývací místnosti - obývací pokoj, dětský pokoj, ložnice.

Bydlení pro větší rodinu mělo obsahovat společenskou místnost neboli obývací pokoj. Dále měla být součástí bytu menší kuchyň, ke které byla připojena spíž a komora pro úklidové prostředky. Pak dvě, tři nebo více ložnic, a koupelna s toaletou. Někdy byt měl malou komůrku pro služebnou, a také občas míval balkon či terasu, které sloužily k větrání a odpočinku na vzduchu.¹⁰⁶

102 KOUDELKOVÁ, D. *Jindřich Halabala a Spojené uměleckoprůmyslové závody v Brně*: katalog výstavy: Muzeum města Brna, 29. května - 17. srpna 2003, Muzeum umění Olomouc, 12. září - 9. listopadu 2003, nestr.

103 VANĚK, J.: *Právo na obydlí – povinnost industrie*. Bytová kultura, I, 1924/1925, c.1, s.5.

104 VANĚK, J. *Vítězství moderního interiéru*. Lidové noviny, 37, 4. srpna 1929, s. 34.

105 MUSILOVÁ, Blanka. *Časopis Bytová kultura v letech 1924 – 1925. Význam revue pro českou kulturu*. Magisterská diplomová práce. s. 26. Brno 2009.

106 Tamtéž.

4.5.1. Osvětlení

Dokonale osvětleného bytu i s jeho částmi se dosáhlo dvojitým způsobem. Používalo se buď denní nebo umělé světlo. Žádané osvětlení bylo tvořeno velkými okny nebo prosklenými průčelími. Umělé osvětlení mělo takovou intenzitu a barvu, že se skoro nedalo rozeznat od světla přirozeného. Díky přesvětlenému bytu byl však majitel obydlí vytržen z intimity. Obydlí by mělo mít i tmavší kouty, které člověk žijící v bytě vyhledává kvůli klidnému spánku a intenzivnímu odpočinku. Stínu docílíme při zatemnění velkých okenních prostor vhodnými roletami.

Každá místnost by měla být osvětlena bez velkých světelných rozdílů. Takže místnosti by neměly být přesvětleny ani umělým osvětlením. Světlo má mít vždy určitý úhel dopadu, aby stíny umožňovaly trojrozměrné vidění předmětů. Pro správnou orientaci v bytě se musí dávat pozor na správné osvětlení umělými světly, aby nevznikly špatně viditelné stíny předmětů, nábytku apod.

Středový lustr v pokoji není tudíž příliš dobrým osvětlením, jelikož buď stíní (světlo dopadá ze špatné strany) a nebo má slabší svítivost. Toto světlo je dobré na ozáření celé místnosti, ale není vhodné na drobné ruční práce. K takovýmto drobným pracem je potřeba mít ještě nějaké lokální světlo, které napomůže snadněji vidět.¹⁰⁷

Většinou se o osvětlení v místnostech moc nepřemýšlelo, uprostřed stropu byl hák a na něj se zavěsil lustr. Buď byl lustr bohatší a větší nebo naopak, záleželo na tom, v jaké společenské vrstvě se nájemník nacházel. Dále někde v koutě byla zásuvka, kde byl postaven psací stůl. Pokud však byl pokoj myšlen jako ložnice, našli bychom v dojemné symetrii zásuvky dvě. Je totiž samozřejmé, že ke stěně se postaví postel se dvěma nočními stolky. Poměrně málo lidí v meziválečné době ví, že osvětlení v bytě je důležitá otázka hygienická, fyziologická, ale i estetická a hospodářská. Ale bohužel tato slova musíme brát jako idealistická, jelikož v té době neexistují věci, které by mohly mít tyto vlastnosti. Buď je nalezneme všechny pohromadě nebo nenajdeme žádnou. Jako příklad můžeme uvést prostou žárovku.¹⁰⁸

Rozvržení světla v bytě je na jak na počátku, tak i na přelomu 20. a 30. let principiálně všude stejné. To znamená, že všechny obývané místnosti by měly mít osvětlení dvojí. Jedno

107 KOULA, Jan Emil. *Moderní bytový interiér*. Nakl. Merkur. Praha, 1976. s.11.

108 KREJCAR, Jaromír. Světlo v bytě. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (leden 1927), vychází 1x týdně, číslo 3, s. 11, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

centrální, které se nachází většinou uprostřed místnosti těsně u stropu, je bezbarvé a používané pouze tehdy, vstoupíme-li do pokoje. Získáme tak na okamžik přehled a lépe se orientujeme v pokoji. „Tomuto účelu nejlépe vyhovuje malá reflektorová ampule, těsně na stropě připevněná, opatřená silnou žárovkou tak, aby stačila ostře osvětlit celý pokoj a všechny kouty. Toto osvětlení je také nutné pro upravení stolu a pokoje, čekáváme-li večer návštěvu přátel, nebo pro večerní úklid“.¹⁰⁹ Druhý typ osvětlení (parciální) plní účelovou funkci v místnosti. V pracovně na pracovním stole se vyjímal stojací lampa, která měla pohyblivý skleněný vaničkovitý tvar stínidla. Zespoda bílé a z vrchu zelené barvy. Lampa by měla mít alespoň dva klouby, aby se při práci dala polohovat. Jsme-li zvyklí si v pokoji číst, můžeme mít nad křeslem jednoduché nástěnné rameno se žárovkou z mléčného skla, které je příjemné pro čtení. Do pracovny rozhodně nepatří světla ve tvaru svíčky, různé mnohoramenné svícny apod. Opravdu poctivou svíčku máme na stole jen tehdy, používáme-li jí na pečetení dopisů.¹¹⁰

Světlo v jídelní místnosti je především zaměřeno na osvětlení jídelního stolu. Jestliže nemáme ještě další pokoj, kam si můžeme jít po jídle odpočinout ke kávě, upravíme si některý kout tak, aby bylo světlo intimnější a příjemnější při sezení v křesle. „Světlo nad jídelním stolem nesmí být silné, ale také nesmí být zabarveno hedvábným stínidlem do nevhodné intimity, kterou si můžeme po jídle teprve popřát při černé kávě pod barevnou stojací lampou. Jídelní stůl nejlépe osvětlíme žárovkami skrytými v koulích z mléčného skla, zavěšenými nad stolem. Máme-li možnost osvětlit jídelnu světlem ukrytým v koutě stropu a dolů odraženým a rozptýleným, jest nejlépe. Ale tato možnost bývá zřídka. Výborné osvětlení jídelny dávají nástěnná ramena na stěnách pokoje připevněná, ale pak ovšem neosvětlujeme stůl zavěšenými světly. Osvětlení nástěnnými rameny hodí se jen pro místnosti dosti vysoké a dosti veliké.“¹¹¹

4.5.2. Vytápění

„V našem podnebí je třeba často přes polovinu roku uměle zvyšovat teplotu v bytě, aby se vytvořila tepelná pohoda a aby vznikaly takové tepelné poměry, ve kterých se cítí člověk

109 KREJCAR, Jaromír. Světlo v bytě. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (leden 1927), vychází 1x týdně, číslo 3, str. 11, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

110 KREJCAR, Jaromír. Světlo v bytě. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (leden 1927), vychází 1x týdně, číslo 3, s. 11, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

111 KREJCAR, Jaromír. Světlo v bytě. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (leden 1927), vychází 1x týdně, číslo 3, s.11, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

příznivě, kde mu není ani zima, ani velmi teplo. [...] Teplo se šíří trojím způsobem: vedením (kondukcí), prouděním (konvencí) a sáláním (radiací). Vytápěcí těleso odevzdává teplo všemi třemi způsoby současně, některý však vždy převládá."¹¹² Pro udržení tepla se v minulosti používalo ohniště. V moderní době se však používala samožárná kamna. Kamna byla umísťována tak, aby vytápěla místnosti rovnoměrně. Součástí každých kamen byl i komín.¹¹³ Samožárná kamna prodávala v letech 1928 - 29 firma *Alois Svoboda a spol.* v Praze 7.¹¹⁴ V meziválečném období se vytápělo teplým vzduchem buď radiátory nebo konvektory ústředního topení teplovodného nebo parního.¹¹⁵

„Moderní plynové radiátory, takzvané „teplomety“, jsou tak sestrojeny, aby vysílaly více těchto paprsků a poskytly nám tak příjemnější a méně suché teplo. Takový plynový radiátor s měděným, kulovitým reflektorem na podstavci, opatřený ohebnou kovovou hadicí, vyhovuje jako pohyblivý zdroj sálavého tepla.[...] Podobné sálavé zdroje představují také elektrické teplomety, jež vydávají ještě více těchto zářících a pronikajících paprsků.“¹¹⁶ V moderní době tedy bylo vytápění nezbytnou životní potřebou.

4.5.3. Nábytek

Výroba nábytku spočívala na vlivu dobových slohů. V 19. století slohově ovlivňovaly výrobu nábytku především empír, biedermeier, druhé rokoko a secese. Empírový nábytek byl vyráběn většinou z mahagonu a ebenu. Empír se odrazil ve výrobě především v kalamářích, svícnech, lampách a hodinách. Biedermeier byl považován za ženský sloh. V tomto období se nábytek zjednodušil a specializace se zaměřila na ženy. Například šicí stůl, květinový stůl apod. Ale vyráběly se i různé komody, sloužící jako prádelníky, knihovny a skříně. Ve druhém rokoku se židle, stoličky, sedačky a houpačky vyráběly ze dřeva, které se natíralo na bílou, ale i hnědou a posléze se zdobilo zlatou barvou. V tomto období bylo protikladem pro nižší vrstvy

112 KOULA, Jan Emil. *Moderní bytový interiér*. Nakl. Merkur. Praha, 1976. s. 13 - 14.

113 KOULA, Jan Emil. *Moderní bytový interiér*. Nakl. Merkur. Praha, 1976. s. 14.

114 ULEHLOVÁ, M. Mnoho-li tepla potřebujeme? Jednou z hlavních příčin našeho churavění v zimě je nemírné umělé teplo. In. *Revue Pestrý týden*, ročník X (srpen 1929), vychází 1x týdně, číslo 35, s. 23, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429. + Obr. č. 6: Samožárná kamna - reklama. In *Pestrý týden*, Srpen 1929. č. 35. s. 23

115 KOULA, Jan Emil. *Moderní bytový interiér*. Nakl. Merkur. Praha, 1976. s. 14.

116 ULEHLOVÁ, M. Mnoho-li tepla potřebujeme? Jednou z hlavních příčin našeho churavění v zimě je nemírné umělé teplo. In. *Revue Pestrý týden*, ročník VI (listopad 1931), vychází 1x týdně, číslo 28, s.22, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

novobaroko. Secese odmítala všechno, co bylo předtím. Nábytkářské řemeslo slouží každodennímu životu. Inspiraci hledali v přírodě a formálním prvkem byla křivka.¹¹⁷

Nábytek meziválečného období se poprvé stal nástrojem bydlení. Přizpůsobil se prostoru co nejúčelněji svými rozměry. Upravením místností, co se týče snížení světelné výšky, se navodila intimnější atmosféra. Nábytek získával neokázalý civilní výraz. Byla podtrhována přírodní krása dřeva a funkčnost jeho prvků. Tradičním zařízením bytu se stávaly komplety ložnic, kuchyní a jídelen. V letech 1922 - 24 stál u zrodu nového typu nábytku Jan Voňka, pod jehož taktovkou vznikl sektorový nábytek, který vznikal postupně přidáváním dalších dílů nábytku. Na počátku se staly skříňka a sekretář hlavními sektrovými prvky. Poté, co arch. Vaněk odešel z ÚP závodů, vytvořil nový typ sestavovacího nábytku, jež bylo možné sestavovat a přeskupovat jakkoli vedle sebe řazených sekcí, který produkovala firma SBS.

Dále vznikly ještě další tři řady sektorového nábytku¹¹⁸, který se postupně vyvíjel. Poslední řada tohoto nábytku byla předchůdcem nábytkových stěn v období reálného socialismu. Vyráběly se také nové typy křesel, pohovek, stolků a židlí, které odpovídaly podobě sektorového nábytku. Výroba tohoto elegantního nábytku byla velmi inspirována návrhy Vídeňské školy¹¹⁹ a také studii funkcionalisty prof. arch. Jana Kouly.¹²⁰

„Nábytek nemá být nikdy napodobeninou něčeho jiného. Nechtějme nábytkem napodobovat časy dávno minulé, nechtějme jídelnu ve slohu barokním, nový salon ve slohu Ludvíka XVI. Kupujme si nábytek užitečný našim poměrům. Nevyhýbejme se nábytku typovému. Rozumí se, že určité části bytu se budou vždy řešit individuálně; sami architekti, kteří teoreticky hlásají rovnost bytového užítka všech lidí, usvědčují se co chvíle ze lži zcela individuální hrou tvarů ve svých interiérech. Tak obecné to tedy není, ale jsou některé stejné

117 LENDEROVÁ, Milena - JIRÁNEK, Tomáš - MACKOVÁ, Marie. Z dějin české každodennosti: život v 19. století. s. 62-64. Praha, 2010. ISBN 978-80-246-1683-4.

118 Další řadou sektorového nábytku se stává řada "H". Výroba tohoto nábytku v UP závodech trvá mezi léty 1928 - 35. Prodej nábytku se zprofesionalizoval. Používalo se velmi objektivní poradenství a také velice propracované prospektové materiály. V roce 1935 vzniká z návrhu ach. J. Halabaly nová sektorová řada "S" ve výrobě opět UP závodů. Tato řada se dala charakterizovat samostatnými bočními krycími deskami, které se připevňovaly v celé sestavě pouze na první a poslední skříňku. Místo horní půdy měly skříňky pouze dvě úzké lišty a tento otvor byl zakryt dnem nástavné skříňky nebo samostatnou deskou. Skříňky neměly vlastní sokl - byl samostatným prvkem. V této sestavě se mohly být skříňky rozličně variovány podle dispozice bytu. Typické znaky tohoto systému byly převzaty později do řady "U". In. BRUNECKÝ, Petr. *Dějiny bydlení*. Vydavatel. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita. Vydání 1. s. 205. Brno, 2003. ISBN 80-7157-677-8.

119 Vídeňská škola vznikla ve dvou desetiletích po první světové válce a opírala se o nejlepší anglické nábytkářské tradice. Inspirovali se v ladnosti biedermeierského nábytku. Vídeňský nábytek byl zmenšován a přizpůsobován potřebám člověka. Nábytek byl mobilní a lehce pohyblivý. Hlavními výrobci tohoto nábytku byly Vídeňské dílny a podnik Dům a zahrada. In BRUNECKÝ, Petr. *Dějiny bydlení*. Vydavatel. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita. Vydání 1. s. 204. Brno, 2003. ISBN 80-7157-677-8.

120 BRUNECKÝ, Petr. *Dějiny bydlení*. Vydavatel. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita. Vydání 1. s. 205. Brno, 2003. ISBN 80-7157-677-8.

potřeby lidí a věci jim sloužící lze pořídit dokonalou výrobou strojní ve velkém. Předměty, které stejným tvarem vyhovují potřebám celého kolektivu, jmenujeme standardní, Le Corbussier praví: „Předmětu, kterého mohou vyrobit milion kusů, mohou věnovat velmi podrobné studium, mohou jej vyrobit lacině a v promyšleném a dokonalém tvaru. To je standard, nenašel jsem přibližný bod, nýbrž přesný bod.“ To samo o sobě znamená i krásu. Krása záleží v přesnosti a nikoliv v malebnosti, za kteréžto slovo se většinou skrývá jen lajdáctví a bezradnost.“¹²¹

Nový nábytek nemusí uspokojit potřeby obyvatel jen po stránce užitku, ale i po stránce vzhledové. Na nábytek jsou již řadu let kladeny určité požadavky, které jsou hospodářského či hygienického charakteru.

Do nového moderního interiéru můžeme postavit i krásný starožitný kus. Krásu izolujeme a tím se podtrhne ještě víc, protože vynikne, pokud není starý kus novým interiérem "zabit". Je považováno za dobré, když není tento kus nábytku moc ornamentován, jelikož nevhodný ornament ničí "dobré staré sousedství".

Účelnost hladkého nábytku spočívá v kráse samoučelnosti. „Není všechno moderní, co se podobá bedně.“¹²² Tyto moderní bedny tvoří někteří moderní architekti jen z bezradnosti.

Při výběru nábytku je potřeba šetrnost. Ne ve smyslu nakupování laciných věcí, ale jedno anglické heslo praví: „Nejsem tak bohat, ale ten oblek, který zaplatím dvojnásob, ale vydrží trojnásob.“¹²³ Svoji bohatost není třeba ukazovat drahým nábytkem nýbrž důvtipem a smyslem pro dobré zkombinování zařízení.

Nábytek se dělí do dvou skupin: stabilní, který je stále na svém místě tj. třeba knihovna, šatní skříň. A dále mobilní, které je možno okamžitě přesunout jinam, což jsou např. židle, stůl apod. Nábytek buď přistavujeme ke zdi, nebo máme vestavné úložné prostory. Nábytku má být zásadně co nejméně, aby nebránil ve volném prostoru. Vzorem tohoto názoru je Japonský interiér, který je většinou skoro prázdný a přece ladný.¹²⁴

4.5.4. Bytové textilie

121 LHOTA, Karel. Bytová kultura. Nábytek. In. *Revue Pestrý týden*, ročník XIII (srpen 1933), vychází 1x týdně, číslo 32, s. 22, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

122 LHOTA, Karel. Bytová kultura. Nábytek. In. *Revue Pestrý týden*, ročník XIII (srpen 1933), vychází 1x týdně, číslo 32, s. 22, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

123 Tamtéž.

124 Tamtéž.

„K nejvniřnějšímu zařízení bytu patří také textilie, ať jsou to textilie položené (koberece, přehozy, přikrývky), pověšené (záclony, závěsy, opony), nebo napnuté (potahy čalouněného nábytku, polštáře).¹²⁵

V minulých obdobích všechny zmiňované textilie sledovaly vývoj a ornament slohu. Vzory a ornamenty byly zdobeny plošnými plastikami nejrůznějšího původu a velikosti. Našly se ale i historické, secesní, kubistické a pak i "moderní" ornamenty. Zároveň plnily funkci artefaktu.

Při výběru textilií nerozhoduje jen vizuální podoba, ale jsou rozhodující další tři faktory příjemnosti. 1) na dotek- závěs, 2) působení na tělo - potahy nábytku, 3) jak působí na chodidla při chůzi na koberci.

Ve výběru struktur a vazeb jsou velké možnosti. Řídí se funkcí textilie a použitým materiálem. Struktury se rozdělují na hrubé, jež pohlcují světlo a hladké, které ho zase odrážejí. Řídké struktury textilu propouštějí vzduch, používají se například jako pokrývky na postele. Husté struktury zamezují vniknutí prachu do textilií, například do čalounění či polštářů. Každý materiál má jiné zpracování. Používají se materiály z bavlny, konopí, vlny, hedvábí a to jak přírodního nebo umělého. U materiálů ještě rozlišujeme, čím působí na zrakové a hmatové vjemy. Tyto materiály jsou buď drsné, měkké, lesklé, ale i chladné a teplé. Barevnost materiálů je různá. Např. bílá bavlna je jiná než bílé hedvábí. Rozlišení těchto bílých barev souvisí s jejich vnitřní barvou, to znamená přirozeným zbarvením, které by nemělo být potlačeno nepřirozeným barvením.¹²⁶

4.5.5. Dekorace a barva

Barva. „Každé období v architektuře zajímalo se určitým způsobem o barvu a její funkci, ať šlo jen o barvu, absolutně uplatňovanou, t. j. o docílení harmonie barev, nanejvýš o zdůraznění určitých profilů barvou (např. v gotice a renesanci), nebo o barvu použitou relativně, totiž tak, aby se skutečné prostory a objemy pohledově upravily, na př. světlou barvou zvětšily, nebo tmavou zmenšily, ba dokonce, aby se vytvořily prostory a tvary zdánlivě, ilusivní (v baroku, rokoku). V empiru a biedermeieru, slozích, které jako reakce na ilusivní

125 KOULA, Jan Emil. *Obytný dům dneška*. Praha, 1931. s. 327.

126 KOULA, Jan Emil. *Obytný dům dneška*. Praha, 1931. s. 327 - 330.

prostory šlechtické, vytvářely prosté a skutečné prostory občanské, byla uplatněna jen barva pro barvu, v ušlechtilých harmoniích."¹²⁷

Výběr barev pro dům závisí na několika složkách a těmi jsou: podnebí, hygiena a psychologie. Dále také na použití materiálů a dalších i mnohem neopodstatněnějších věcech. Například psychologická složka je vyjádřením toho, kde člověk bude bydlet, co si on zvolí za barvy apod. Barva interiéru nesouvisí, jen z otázkou výmalby stěn, ale také perfektní kombinace barev, které jsou na doplňujících a nábytku. Byt by měl být v dokonalé barevné harmonii, aby se tam člověku lépe žilo.¹²⁸ „*Funkčnost je sudidlem i barvy, funkčnost praktická (blednutí „choulostivost“ barvy), psychologická (působení na duši), i fyziologická (únava zraku).*“¹²⁹

Je nesprávné tvrdit, že přírodní barva materiálu byla jedinou dobrou barvou (materiálu, z nichž je např. nábytek), jelikož je přírodní.

Žádné požadavky doslova nevymezují hranice pro výběr barev. Proto tedy musíme barvy vybírat s rozvahou tak, aby vyhovovaly výše zmíněné funkčnosti.¹³⁰

Dříve než dostane byt svoji identitu pomocí barev, které zvolíme tak, aby nám připomínaly teplo a kouzlo našeho domova, má většina bytu strohé bílé stěny, jež budí dojem chladu a prázdnoty. Avšak musíme si při výběru barvy anebo ornamentu dávat velký pozor, jelikož dekórum ornamentu ničí prostor. Člověk si pak připadá stísněně, ačkoli je ve velkém pokoji. Ornament na stěně bytu vznikl napodobováním dříve hodně často používaných tapet.¹³¹

Květiny v bytě. Vyjadřují krásu, radost ale také i život. Jejich barvy a vůně působí na náladu člověka. Také luční květiny natrhané do vázy zdobí kdejaký pokojík či salón. „*Při pořádání květin hraje též nemalou úlohu volba nádoby, do které je dáváme. Některé květy vyžadují vázy vysoké, štíhlé, jiné se vyjímají lépe ve vzácných nízkých a širokých. Na prostou kytičku jednoduchou vázičku, na kytici pompézní vázu přepychovou. To nám budiž základním vodítkem. Dále nutno bedlivě dbáti harmonie barev. Váza nejen tvarem ale i barvou doplňuje*

127 KOULA, Jan Emil. *Obytný dům dneška*. Praha, 1931. s. 330.

128 KOULA, Jan Emil. *Obytný dům dneška*. Praha, 1931. s. 332 - 334.

129 Tamtéž, s. 334.

130 Tamtéž, s. 334 - 335.

131 A. K. O barevných stěnách. In. *Revue Pestrý týden*, ročník IV (květen 1929), vychází 1x týdně, číslo 20, s. 22, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

*kytici. Nic tolik neruší jako ledabyle umístěná kytice ve váze namátkou vzaté. Je to promarněná a nevyužitá krása.*¹³² Květiny jsou prostě skvělým doplňkem bytu, který neurazí.

Dále pak můžeme za dobrou dekoraci bytu považovat ubrusy na stolcích, různé ozdobné koberce, obrazy. Také pěkná jsou akvária s rybkami, ale musí být určovaná a čistá. Dekorace jsou nezbytnou součástí interiéru, bez nich by byl velmi strohý a neosobní, protože z výzdoby, se dá odhadnout charakter člověka, který byt obývá.

4.6. Bytová kultura

*„Bytová kultura nesmí se nám jeviti toliko jako souhra a výsledek péče o to, aby byl byt zařízen v technicky dokonale vypraveném domě, podle všech moderních zákonů architektonických, hygienických, estetických i ekonomických, ale musí se nám zároveň jeviti také jako nadání a schopnost, uměti všeho toto, co vybudovali technické, hygienické, filosofové, estetikové i praktické, přiměřeně používati, účelně a tím zacházeti, udržovati to v původním souladu a v takovém stavu, v jakém to bylo vytvořeno, a podříditi vše oné kázní, zákonitosti a systematičnosti, kterou nazývaném všeobecně pořádkem.“*¹³³

Bytová kultura v moderním bytě vychází především z přehledného pořádku. Pořádek udržuje harmonii a spokojenost a soběstačnost člověka, kdežto nepořádek vyvolává chaos, rozvrat, zkázu a nespokojenost, což je naprosto protichůdné bytové kultuře. Nepořádek může vytvořit i z nejkulturněji vytvořeného příbytku nejzoufalejší obydlí, z kterého se rodí jen rodinné tragédie, vzdálené veškeré kultuře. *„Starosvětský příbytek, moderní pohodlí úplně postrádající, přivádějící v zoufalství techniky posledního desetiletí, svou čistotností, zákonitostí a spořádaností všech v něm obsažených věcí, může býti naopak abecedou a čítankou všeho bytového kulturního snažení“*¹³⁴

Aby měly hospodyňky v kuchyni pohodlí a pořádek, pořizovaly si celkem levný patentní sklápěcí paprskovitý věšák,¹³⁵ který se využíval pro rychlé sušení drobných kousků prádla, plen, utěrek apod. Věšák se používal místo natažených šňůr, jak tomu bývalo v

132 N. S. Květiny v bytě. In. *Revue Pestrý týden*, ročník XVI (květen 1941), vychází 1x týdně, číslo 22, s. 22, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

133 ZEMANOVÁ, Oldřiška. Bytová kultura a pořádek. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (únor 1927), vychází 1x týdně, číslo 5, s. 13, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

134 ZEMANOVÁ, Oldřiška. Bytová kultura a pořádek. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (únor 1927), vychází 1x týdně, číslo 5, s. 13, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

135 ZEMANOVÁ, Oldřiška. Bytová kultura a pořádek. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (únor 1927), vychází 1x týdně, číslo 5, s. 13, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

domácnostech, kde byly malé děti nebo nemocní, to znamená, že bylo potřeba stále něco prát a co nejrychleji sušit. Většinou věšák visel nad sporákem nebo v jeho blízkosti, proto prádlo velice rychle schlo. Tyto praktické sušáky tvořily dojem upravené a uklizené kuchyně, protože se nikde nepovalovaly utěrky a sušící se prádlo. Dále pak měly hospodyňky praktické a jednoduché skříně, které sloužily na úklidové prostředky. A také jednoduché, vzdušné, prosté police, ve kterých všemožné potřeby a pomůcky nevlhnou a neplesniví. Pokud byl přímo z bytu přístupný balkon, využíval se pochopitelně za dobrého počasí k sušení ten, stejně jako dnes.

4.6.1. Úklid a pořádek

„Rychlý, hygienický úklid je dnes ideálem doby, plné neklidu a spěchu. Nemůžeme – když všechny životní podmínky se změnilly – věnovati všechen svůj čas a všechny svoje síly domácím pracím, máme-li se přizpůsobiti dnešnímu běhu života, zapadnutí do něho a tak se k němu přičiniti, jak toho po nás požaduje. Přece si však přejeme domácnost spořádanou, čistou, zdravou a nejenom si ji přejeme – je nám přímo nezbytnou, právě v dnešním překotném životním tempu, abychom alespoň v ní našli klidný a přívětivý koutek, v němž bychom tišili pobouřené nervy a čerpali z něho opětné síly a vzpruhu pro nové zápasy, starosti, povinnosti.“¹³⁶

Technický pokrok přešel i do domácnosti. Ženy vyžadují inovativní používání úklidových prostředků, klade se na ně velký důraz. Úklid by měl být rychlý a měl by ženě usnadnit práci. V časech minulých úklid znamenal především velké víření prachu a přesunování tak nečistoty z místa na místo. Elektrické vysavače tomuto způsobu učinily konec. Hospodyňky si vybrali lehčí práci oproti starému nehygienickému klepání koberců, sundávání záclon a tahání těžkých pohovek a nábytku na chodby k odprášení.

Používání vysavačů ale bylo možné pouze v moderních domácnostech, kde byla zavedena elektřina.

136 ZEMANOVÁ, Oldřiška. Rychlý a hygienický úklid. In. *Revue Pestrý týden*, ročník II (duben 1927), vychází 1x týdně, číslo 14, str. 11, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

4.6.2. Stroj v bytě

Je třeba zmínit, že moderní kuchyň nedisponuje velkým prostorem. Je spíše menších rozměrů, aby se zamezilo zbytečnému pohybu. Také má plnit funkci pouze pro přípravu jídla.

Elektrické přístroje v bytě jsou důležitou součástí hospodyňčina života, které velice usnadňují její práci především v kuchyni. Jsou to například elektrický sporák s budíkem, automatickým regulátorem a teploměrem,¹³⁷ lednice, a mixér. Dále pak kuchyň obsahovala plynové sporáky a vařiče, kredence, komody, vály, umývací výlevku, výjimečně domácí mandl, skládací věšáky na prádlo, různé nádoby (např. pánev pro vaření ryb), "rychlodusiče", strojek na šlehání sněhu, kráječ cibule, topinkovač, kávovar, žehličku, univerzální strojek na mletí masa, kovové cidiče, sušáky, věšáky a vysavače. Dále amerického kuchyňského robota, který udělá zmrzlinu, ale i míchá a hněte těsto, tře, šlehá, mele, lisuje a procezuje (nakonec jej vývoj překonal směrem k jednoúčelovým přístrojům). Ale patří sem třeba i ždímačka a podobně.¹³⁸ Představím zde některé vybrané příspěvky z časopisu.

Domácí mandl se v domácnosti využívá asi tak stejně jako šicí stroj. Jeho pořízení není lehké, jelikož se neřadí k předmětům, které se dají snadno pořídit a stojí "pár korun". Domácí mandl stejně tak jako šicí stroj provází hospodyňku po celý její život strávený v domácnosti. Mandl se používal místo žehlení většinou na větší kusy prádla jako jsou lůžkoviny, cíchy, prostěradla, ručníky, apod. Mandl byl ale často spíš součástí vybavení společné prádelny elektrifikovaného domu 30. let.

Výhody: 1) mandlované prádlo je daleko líbivější, krásnější a půvabnější než nemandlované prádlo. 2) je příjemnější i v případě oblečení dotýkajícího se těla.

Po mandlování se již prádlo žehlit nemuselo, což přispívalo k úspoře času v domácnosti. Pro méně zámožné rodiny, které si nemohly dovolit mít mandl doma, byla speciální služba mandlování mimo dům na cizích mandlech. Jenže ačkoliv si mandl nemohli dovolit, stěžovali si na vysoké poplatky, zašpinění nebo ztrátu prádla v důsledku vyměnění. Tomu lze předejít zakoupením vlastního mandlu, který se vyplatil i z toho důvodu, že se vyráběl se sklopnou deskou, takže po ukončení mandlování se z mandlu stal stůl, takže se pak

137 Viz obrázek č. v obr. příloze

138 *Výtah z článků - Revue Pestrý týden*, vychází 1x týdně, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

mohl využít i jako kuchyňský stůl.¹³⁹ Mandly se konstruovaly tak, aby byly lehce ovladatelné. V té době byl mandl považován za velice užitečný stroj v bytě.¹⁴⁰

Stísněnost bytů, zahrad, dvorečků a podobně dala prostor pro vznik nových praktických zařízení, aby byla možnost i na malém prostoru sušit prádlo. Oblibu proto získaly skládací věšáky na prádlo¹⁴¹. Tato vymoženost přišla z Ameriky. Byl to stojan s několika paprskovitě nad sebou umístěnými rameny, které se mohly sklopit k hlavní tyči, ale také se mohly točit kolem své osy. Sušák se skládal podobně jako deštník. Tento stroj je vhodný do malých bytů, které nemají k dispozici půdu, pro svou praktičnost je také považován za šetřiče času.¹⁴²

O dalším perfektním "stroji" usnadňujícím pohyb po malém bytě se dozvídáme z příspěvku arch. Karla Honzíka, který informuje o sklopných postelích do šatny. V téže skříní je ještě prostor na oblečení - prádlo a šaty. Tato sklopná postel je umístěna většinou v obývacím pokoji, to znamená, že večer se z obývacího pokoje stává ložnice. Sklápějí se buď do šatny se všemi lůžkovinami nebo do větrané šatny, což je hygieničtější. Tento vynález je opět z Ameriky, kde jsme tyto sklopné mechanismy mohli vidět například ve filmech Harolda Lloyda.¹⁴³

Žehlení byla činnost, kterou hospodyňka prováděla skoro denně. V *Pestrém týdnu* se s tímto příspěvkem popasovala O. Zemanová, která připojila i německou studii zabývající se vznikem únavy z některých činností. Z výzkumu vyplývá, že únava vzniká v různé intenzitě. Např. při práci v sedě je únava nejmenší, ve v dřepu je větší a při činnosti ve stoje je největší.

„Německý ústav pro studium práce vyjádřil tuto zkušenost procenty a uvádí spotřebu lidské energie vyšší o 4% při práci v sedě, o 8,5% při dřepu, o 12% jestliže se při práci stojí, o celých 55% jestliže je pracující tělo sehnuto - narozdíl od spotřeby energie těla ležícího.“¹⁴⁴

Tato studie se dá krásně aplikovat na domácí práce, patří k nim třeba žehlení, mytí nádobí, čištění zeleniny apod. Díky těmto činnostem pak vznikají i různé zdravotní problémy. Proto v tomto příspěvku je řešení snadné - hospodyňka může žehlit v sedě je-li k tomu žehlící

139 Obr. č. 5 : Mandl otevřený a mandl zavřený. In *Pestrý týden*, listopad 1927. č. 47, s. 15

140 ZEMANOVÁ, Oldřiška. Domácí mandly. In *Revue Pestrý týden*, ročník II (listopad 1927), vychází 1x týdně, číslo 47, s. 15, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

141 Obr. č. 4: Americký skládací věšák na prádlo. In *Pestrý týden*, Březen 1927. č. 47, s. 15

142 ZEMANOVÁ, Oldřiška. Skládací věšáky na prádlo. In *Revue Pestrý týden*, ročník II (listopad 1927), vychází 1x týdně, číslo 47, str. 15, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

143 HONZÍK, Karel. Stroj v bytě. In *Revue Pestrý týden*, ročník II (březen 1927), vychází 1x týdně, číslo 9, s. 19, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

144 ZEMANOVÁ, O. Žehlení. In *Revue Pestrý týden*, ročník II (říjen 1927), vychází 1x týdně, číslo 40, str. 5, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

prkno přizpůsobeno, to znamená, že výška prkna se může lehce přizpůsobit speciálními stojany. Jestliže není po ruce elektrická žehlička, prkno se umístí tak, aby bylo v blízkosti plotny, kde se žehlička nahřívá.¹⁴⁵

145 Tamtéž.

5. SROVNÁNÍ REVUE *PESTRÝ TÝDEN* S OSTATNÍMI DOBOVÝMI PERIODIKY

V meziválečném období, tj. v druhé polovině dvacátých a třicátých let, kdy vycházel časopis *Pestrý týden*, byl mezi mnoha dalšími ilustrovanými listy považován za nejlepší ilustrované „nepolitické“ čili nestranné periodikum. Na jeho stránkách nalezneme zprávy o architektuře, moderním bydlení, výtvarném i dramatickém umění, módě, společenském dění, domácím hospodářství a každodenním životě, ale i o sportu a různých senzacích. Další jeho úsilí spočívalo v zprostředkování informací v účelné a zároveň vkusné grafické úpravě doplněnými kvalitními fotografiemi. Jako první československý časopis pracoval se snímky v neupravené podobě za účelem pravdivě informovat čtenáře. Svojí formou informovat své čtenáře se svou existencí zařadil mezi uznávané světové listy a fotografie tak plnily zpravodajskou funkci.

Časopis vycházel jako týdeník necelých dvacet let. V tomto revue se dá vypořádat otisk doby, tři etapy vývoje - krátké období první a druhé republiky, ale i období dlouhých let Protektorátu Čechy a Morava. Prostřednictvím stránek lze sledovat společensko-kulturní i politický vývoj ve společnosti. Dále si zde nemůžeme nevšimnout změny v osvobození se od podřízeného postavení v oblasti společenské a kulturní na přelomu dvacátých a třicátých let a zároveň postupného útlumu ve čtyřicátých letech.

V tomto revue nalezneme i novodobou formu reklamy, která se zaměřuje nejen na tematiku bytové kultury, ale i na módu a obuv (většinou reklama na prodej obuvi u Bati), automobilismus, sportovní potřeby a další reklamami všeho druhu. Často bývá na poslední stránce inzerce.

V dnešní době je považován za ženský časopis, který má nestandardní velikost 45 cm. ISSN získal až při digitalizaci titulu. Je k dostání jako ročník v prezenční formě ve vědecké knihovně v Hradci Králové, ale pouze léta 1927 - 45. Ročník č. 1926 je uložen v olomoucké univerzitní knihovně.

Ostatní periodika jako je časopis *Žijeme, Bytová kultura a Byt a umění*, vycházejí jako sborníky, které mapují bytovou kulturu a život v ní za celý rok. Nalezneme v nich články od různých architektů.

Časopis *Žijeme* je obrázkový magazín dnešní doby vydávaný orgánem *Svazu československého díla*. Vycházel v letech 1931 - 1933 a to jednou měsíčně. Je zaměřen pouze na bytovou kulturu.

Časopis *Bytová kultura* je sborník průmyslového umění. Vycházel v letech 1924 - 1934. Je také zaměřen pouze na bytovou kulturu, nábytek, a různé části bytu.

Časopis *Byt a umění: Revue pro současnou bytovou kulturu*. Je obrazový měsíčník píšící o architektuře, vnitřní výzdobě a zařízení bytu, malířství, plastice, uměleckém i technickému průmyslu, zahradní architektuře, ručních pracích, různých rad pro harmonii domácnosti, apod. Vycházel v letech 1930 – 1932.

Z tohoto hodnocení tedy vyplývá, že revue *Pestrý týden* byl velice "pestrým" týdeníkem, jelikož se zabýval různorodějšími tématy než tato tři periodika, které se jen velice úzce zabývají tematikou bytové kultury a bytu obecně.

6. ZÁVĚR

Práce zaměřená na kulturní a životní styl v letech 1927 – 1945 reflektovaných na stránkách revue *Pestrý týden*. Jako jediné nepolitické periodikum té doby je zachycením života za první i druhé republiky i v protektorátu. Díky své vysoké úrovni a přispěvatelům, mezi něž patří tak zvučná jména jako Josef Gočár, Pavel Janák, Karel Honzík, Karel Weuber, Karel Teige či Karel Hájek, dosáhl časopis *pestrý týden* Evropské úrovně. Jeho fotografická ilustrace byla nejkvalitnější v tehdejším Československu.

Umožňoval spojení i běžného člověka s novinkami ze světa filmu, módy, divadla, umění, sportu, politiky, vynálezů atd. Přinášel i časové zprávy ze zahraničí. Zaměřila jsem se především na módu a kulturu, na nichž je vidět postupný vývoj národního myšlení, od období emancipace 20. – 30. let až do doby útisku. Dále je v práci zachycena analýza materiálů zabývajících se architekturou, bytovou kulturou a moderním životním stylem v meziválečném období na stránkách revue *Pestrý týden*. Cílem je informovat o těchto materiálech, analyzovat jejich úroveň a dále také porovnat toto revue s ostatními dobovými periodiky zabývajících se touto problematikou.

Práci jsem rozepsala do šesti hlavních kapitol a dalších podkapitol. Kladla jsem si za cíl analyzovat časopis z pohledu tří hlavních témat, což byly: moderní životní styl, architektura a bytová kultura. V počátku jsem představila ve zkratce historii tohoto týdeníku, tzn. jeho vznik a vývoj v meziválečném období. Dále jsem v krátkých medailoncích zmínila redakci a její šéfredaktory, redaktory a pracovníky, kteří se na běhu časopisu podíleli všemi možnými způsoby, například příspěvky na dané dobové téma, ale i fotografiemi vystihující charakter článku.

Stěžejní část mé práce vystihují tři hlavní kapitoly, zabývající se moderním životním stylem, architekturou a bytovou kulturou.

V kapitole *Moderní životní styl* jsem vybrala tři rubriky, jež jsou nejčastěji publikovány. Jsou to móda, sport a umění. V rubrice o módě se v časopise dočteme, jak se módní trendy postupně měnily v průběhu času mezi válkami a jaké byly její přínosy ve společnosti například pro ženy. Také se čtenář dozví, že existovaly i časopisy věnované módě, které hýbaly světem v této oblasti. Časopisy se věnovali jak ženské, tak mužské módě. V té době byla móda velice ovlivňována Paříží, která určovala módní trendy. Sportovní rubrika se věnovala sportům, které měli lidé v oblibě, ukazovala, jak a kdy se u nás rozšířily, kdo stál za

sportovními úspěchy v Československu apod. V podkapitole umění a kulturní vývoj se má práce podívala do světa kultury v meziválečných letech, kde jsem představila různé výtvarné směry, které také ovlivňovaly každodenní život, protože se projevovaly ve všech možných sférách života. Byly to především Art déco, dekorativismus futurismus, kubismus světový i český, rondokubismus a funkcionalismus. Krátce jsem se zmínila o rozvoji el. masmédií rozhlasu a televize v Evropě i v USA.

Následující kapitola je věnována architektuře v meziválečné době. Zde jsem se podívala, poměrně do hloubky na toto téma. Rozebrala jsem architektonické směry, jako je meziválečná avantgarda, funkcionalismus světový i český. V podkapitole Architekti na stránkách *Pestrého týdne* jmenuji všechny architekty, kteří byli zmíněni, nebo se o nich psalo v rubrice o architektuře. Tato podkapitola je zakončena analýzou zaměřenou na otázky směřující k výčtu architektů. (Proč tyto stavby vybrali? Co na stavbách viděli a jaký měli společný motiv?).

Předposlední kapitola je zaměřena na nejobsáhlejší téma prezentované v časopise a tím byla Bytová kultura, jež se stala téměř hlavní rubrikou tohoto časopisu.

Poslední kapitola s názvem Srovnání revue *Pestrý týden* s ostatními dobovými periodiky hodnotí všechna dobová periodika zabývající se těmito tématy. Kapitola je krátká z toho důvodu, že se zde snažím porovnat zmíněná periodika, ale psát dlouhou stat' o této problematice nebylo záměrem mé práce.

Tato práce pro mě byla přínosná z hlediska toho, že jsem se dozvěděla, jaké technické vymoženosti v meziválečném období používali "naše babičky, hospodyňky", bez kterých bychom se již v dnešní době neobešli.

Dále časopis prezentoval mnoho receptů na přípravu a vaření dobových jídel, které bych si ráda vyzkoušela a na základě těchto poznatků sepsala kuchařku inspirovanou časopisem *Pestrý týden*.

Stránky tohoto časopisu poučovaly i o zlepšení a ušetření času při práci na zahradě či v domácnosti.

Líbilo se mi, že jsem se zde mohla dozvědět o příchodu některých druhů sportů, které zde u nás byly "v plenkách". Například motorismus a letectví, bez kterých by se také v dnešní době už svět neobešel.

Jelikož při studiu historie se zajímám především o každodenní život, zdá se mi proto tento časopis přínosným, i z toho důvodu, že jsem se mohla seznámit s každodenním životem

tehdejší doby. Například jak a co se stavělo, jaká byla móda, jak se rozvíjelo umění a kultura, která je pro mě také důležitá, jelikož bych se chtěla v budoucnu zabývat divadelní kritikou.

Každopádně mi tento časopis přinesl široký rozhled, který jsem získala četbou tehdejšího zpravodajství.

Tato práce je jen výňatkem z ohromného množství informací, které takovýto zdroj jako je *Pestrý týden* poskytuje, ale i přesto doufám, že mi podařilo zachytit kulturní i společenské niveau.

7. RESUME

Bakalářská práce je zaměřená na kulturní a životní styl v letech 1927 - 1945 reflektovaných na stránkách revue *Pestrý týden*. Jako jediné nepolitické periodikum té doby je zachycením života za první i druhé republiky, a dokonce i během protektorátu. Díky své vysoké úrovni a přispěvatelům, mezi něž patří tak zvučná jména jako Josef Gočár, Pavel Janák, Karel Honzík, Karel Weuber, Karel Teige či Karel Hájek, dosáhl časopis *Pestrý týden* evropské úrovně. Jeho fotografická ilustrace byla nejkvalitnější v tehdejším Československu.

Periodika umožňovala běžnému člověku spojení s novinkami ze světa módy, umění (divadla, filmu, výtvarnictví), sportu, politiky, vynálezů atd. Přinášel také i časové zprávy ze zahraničí. Zaměřila jsem se především na módu a ostatní kulturu, na nichž je vidět postupný vývoj národního myšlení od období emancipace 20. - 30. let až do doby útisku. Dále je v práci zachycena analýza vysledovaná z reportáží zabývajících se architekturou, bytovou kulturou a moderním životním stylem v meziválečném období na stránkách revue *Pestrý týden*. Cílem je informovat o těchto tématech, zároveň analyzovat architekty objevující se na těchto stránkách a dále také porovnat toto revue s ostatními dobovými periodiky zabývajících se touto problematikou.

SUMMARY

The bachelor thesis concentrates on cultural and life styles from 1927 to 1945 which was reflected within the *Pestrý týden* revue. The periodical was the only one which was not associated with politics at that time and describes the life during the First and the Second Czechoslovak Republic, even during the Protectorate of Bohemia and Moravia. Thanks to the high level and valuable contributors among who so renowned names, such as: Josef Gočár, Pavel Janák, Karel Honzík, Karel Weuber, Karel Teige and Karel Hájek belonged, the *Pestrý týden* revue reached a European standard. What is more, its photographic illustration was the most sophisticated in the then Czechoslovakia.

Ordinary people were provided through this revue with the link to the world news concerning film, fashion, theatre, art, sport, politics, inventions etc. Moreover, the revue familiarized with the news from abroad. I focused especially on fashion, art and culture aspects reflecting the gradual development of the national way of thinking from the emancipation period lasting from 20th to 30th century to the phase of oppression. Further, the reportages' observation in the

form of an analysis is carried out. The analysis associates with architecture, design culture and a modern lifestyle in the interwar period within the *Pestry týden* revue. The main objective is to inform about these notions and to analyse the architects mentioned in this revue. The second aim is to compare the revue with other then periodicals specializing in the same topics.

8. SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Prameny:

Revue Pestrý týden, vychází 1x týdně, Neubert, A., Praha 1927-1945. ISSN 1801-4429.

Žijeme: (obrázkový katalog spotřebních výrobků): Praha 1960.

Bytová kultura: sborník průmyslového umění I, 1924/1925. II, 1934.

Byt a umění: Revue pro současnou bytovou kulturu: obrazový měsíčník pro architekturu, vnitřní výzdobu, malířství, plastiku, umělecký průmysl, zahradní architekturu, ruční práce atd., 1930 – 1932.

Literatura:

ADLEROVÁ, Alena. (ed.), *Český funkcionalismus: 1920 – 40. sv. 2. Bytové zřízení*. Praha: Uměleckoprůmyslové muzeum – Brno: Moravská galerie 1978.

ANDĚL, Jaroslav (ed.): *Umění pro všechny smysly. Meziválečná avantgarda v Československu (katalog výstavy)*: Praha: Národní galerie v Praze – IVAM Centre Julio Gonzáles ve Valencii 1993.

BEDNARÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií. Od počátku do současnosti*. Nakl. Grada. Vid. 1. Praha, 2011. ISBN 978-80-247-3028-8.

BENEŠOVÁ, Marie. *Josef Gočár*. Nakladatelství československých výtvarných umělců. Vyd. 1. Praha, 1958.

BENEŠOVÁ, Marie. *Pavel Janák*. Nakladatelství československých výtvarných umělců. Vyd. 1. Praha, 1958.

BRUNECKÝ, Petr. *Dějiny bydlení*. Vydavatel. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita. Vydání 1. Brno, 2003. ISBN 80-7157-677-8.

CINCIBUCH, Petr – ADLER, Rudolf. *Eliška Junková*. Praha: Foibos Press, 2005. 157 s. ISBN 80-903641-0-1.

EDGAR, Emil. *Jak se dívati na nábytek: výklady, rady a pokyny pro výrobce, kupující i školy*. Praha, 1922.

EDGAR, Emil. *Moderní byt: výklady, rady a pokyny k jeho zařízení a úpravě*. Praha: Šolc a Šimáček, 1927.

Encyklopedie. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. Libri 1998, ISBN 80-85983-65-6.

FORST, Vladimír, a kol. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. 2/I. H-J. Praha: Academia, 1993. 589 s. ISBN 80-200-0468-8.

HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Státní pedagogické nakladatelství, č. Publikace 16-05-11/2. vyd. 2. Praha, 1980. ISBN 14-706-80.

HANUŠ, Karel – SYROVÝ – DOSTÁL, Oldřich – BENEŠOVÁ, Marie. *Přehled vývoje stavebnictví a architektury (včetně vývoje výtvarného umění) I – část textová*. Státní nakladatelství technické literatury, číslo publikace 32336, Praha, 1962. ISBN 05-160-62.

HAVLÍČEK, Josef. *Návrhy a stavby*. Státní nakladatelství technické literatury. Typové číslo L 17 – B43 – IV – 33/7525 – III. Praha 1964. ISBN 04-750-63.

HONZÍK, Karel. *Za novým životním slohem*. Praha, 1945.

HUYGHE, R. (red.), *Umění nové doby – Encyklopedie umění a lidstvo (Larousse)*. Praha: Odeon 1974.

KÁRNÍK, Zdeněk (2008): *Malé dějiny československé (1867-1939)*. Praha: Dokořán.

KOULA, Jan Emil. *Abecední průvodce po bytě aneb Bytový slovník*. Nakl. Rudolf Mikuta. Praha 1947.

KOULA, Jan Emil. *Moderní bytový interiér*. Nakl. Merkur. Praha, 1976.

KOULA, Jan Emil. *Nová česká architektura a její vývoj ve XX. století*. Praha, 1940.

KOULA, Jan Emil. *Obytný dům dneška*. Praha, 1931.

KOULA, Jan Emil - KOŽELKA, Karel. *Dnešní byt*. Státní nakladatelství technické literatury. Typové č. L17-B7-IV-32/7444. Praha, 1962. ISBN 04-743-62.

KŘÍŽKOVÁ, Lucie. *Revue Gentleman 1924 - 1927, literární a výtvarná tematika, reflexe proměn životního stylu*. Magisterská diplomová práce. Brno 2011.

KYBALOVÁ, Ludmila (2009): *Od „zlatých dvacátých“ po Diora*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Ladislav Sitenský vzpomíná s Karlem Helmichem, nakladatelství Lidové noviny, 2003.

LENDEROVÁ, Milena - JIRÁNEK, Tomáš - MACKOVÁ, Marie. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*. Praha, 2010. ISBN 978-80-246-1683-4.

LUKEŠ, Zdeněk – PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti*. Nakladatelství Helios – Jiří Razkazov. Pardubice. ISBN 80-85211-23-8.

MASTNÁ, Naděžda. *Revue Eva 1928 – 1932: literatura a výtvarné umění v dobové reprezentativní revue, reflexe proměn životního stylu*. Magisterská diplomová práce, Brno 2011.

MARKALOUS, Bohumil. *Estetika praktického života*. Praha, 1989.

NOVOTNÝ, Otakar. *O architektuře*. Nakladatelství československých výtvarných umělců. Velká řada – svazek 4. Praha, 1959.

MUSILOVÁ, Blanka. *Časopis Bytová kultura v letech 1924 – 1925. Význam revue pro českou kulturu*. Magisterská diplomová práce. s. 26. Brno 2009.

Nové Universum. *Všeobecná encyklopedie. A-Ž*. 1. vydání. Knižní klub. Praha 2003. ISBN 80-242-1069-X.

Ottův slovník naučný nové doby, Sv. 7.

STAŇKOVÁ, J. - PECHAR, J. - *Tisíciletý vývoj architektury*. Nakladatelství technické literatury. Svazek 112. Praha. 1972.

TAUT, Bruno. *Nové bydlení: žena jako tvůrce*. A.R.S. sbírka rozprav o umění. Dr. B. Markalous. Svazek 5. Nakl. Orbis. Praha, 1926.

UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda 1918-1939, elegance první republiky*. Olympia, 2004.

VAŇĚK, J. *Vítězství moderního interieru*. Lidové noviny, 37, 4. srpna 1929.

VANĚK, J.: *Právo na obydlí – povinnost industrie*. Bytová kultura, I, 1924/1925.

VAŇOVÁ, Jaroslava. *Kapitoly z dějin designu. Sbor přednášek k předmětu Kapitoly z designu*. Technická univerzita v Liberci. 1. vydání. Č. publikace 55-002-05. Liberec, 2006. ISBN 80-7083-907-4.

VILGUS, Petr: *Pestrý týden, 2. listopadu 1926–28. dubna 1945: Vznik, existence a zánik nejlepšího ilustrovaného týdeníku první a druhé Československé republiky a období Protektorátu Čechy a Morava*, Praha-Opava 2001, ISBN 80-238-7874-3.

WAGNEROVÁ, A. *Milena Jesenská*. Praha, 1996. ISBN 80-85190-50-8.

Internet:

MANOVÁ Martina, Sen o automobilu: Moderní obrazy žen za volantem a prvorepubliková reklama.[online].2008 [cit.2013-05-24]. URL: <http://www.zenyvumeni.cz/index.php?id=94>

Národní dekorativismus - [cit.2013-05-30]. URL: <http://www.satalka.cz/slohy/Kubismus.html> [cit. 2013-05-30]

<http://lode.jvl.cz/produkty/lode-swift-racing/technicke-parametry/gigove-lode/> [cit. 2013-05-30]

<http://vodni.skauting.cz/upload/vzdelavani/jachting/jachting.pdf> [cit. 2013-05-30]

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/ponton> [cit. 2013-05-30]

<http://www.archiweb.cz/karel-honzik>. [cit. 2013-06-02].

9. SEZNAM FOTOGRAFICKÝCH PŘÍLOH

Obr. č 1. : Redakce Pestrého týdne. In *Pestrý týden*, 1927, č. zvláštní vydání, s. 5

Obr. č. 2 : Ukázka dětského pokoje. In *Pestrý týden*, 1927, č. 11, s. 11.

Obr. č. 3: Malý byt - úložné prostory. In *Pestrý týden*, 1927, č. 18, s. 15.

Obr. č. 4: Americký skládací věšák na prádlo. In *Pestrý týden*, Březen 1927. č. 47, s. 15

Obr. č. 5 : Mandl otevřený a mandl zavřený. In *Pestrý týden*, listopad 1927. č. 47, s. 15

Obr. č. 6: Samožárná kamna - reklama. In *Pestrý týden*, srpen 1929. č. 35. s. 23

10. FOTOGRAFICKÁ PŘÍLOHA

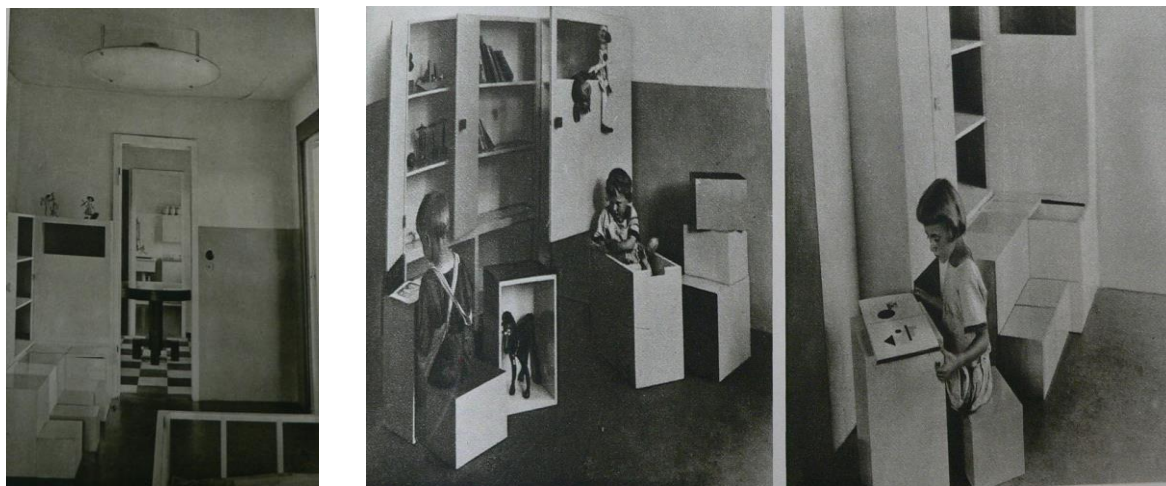
Obr. č. 1: Redakce Pestrého týdne. In *Pestrý týden*, 1927, č. zvláštní vydání, s. 5

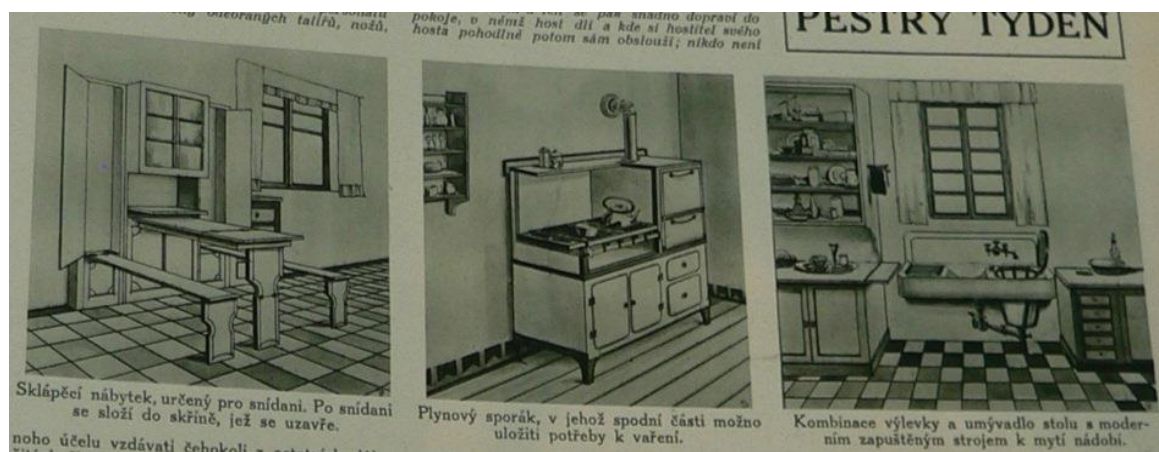
Obr. č. 2: Vybavení dětského pokoje. In *Pestrý týden*, 1934. č. 29, s. 18

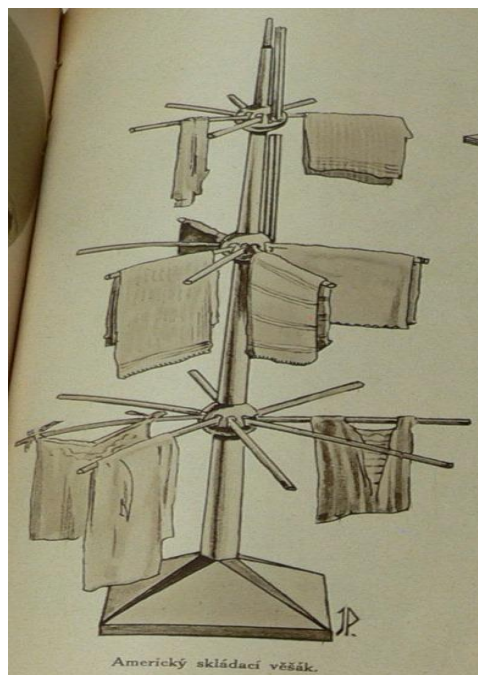
Obr. č. 3: Ukázka dětského pokoje z Pařížské arch. výstavy - škola Bauhaus In. *Pestrý týden*, 1927. č. 11, s. 11.

Obr.4 : Malý byt - úložné prostory In *Pestrý týden*, 1927, č. 18, s. 15

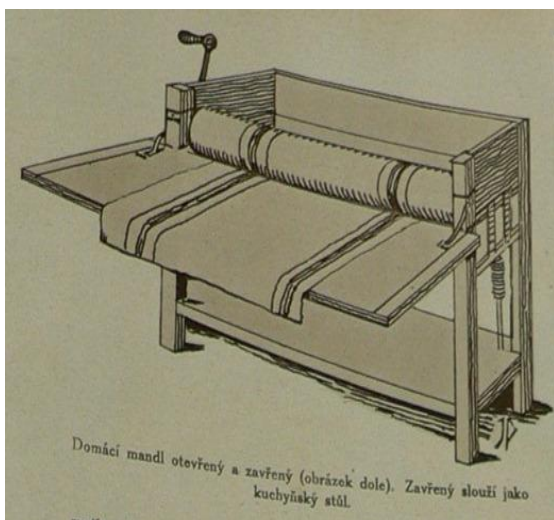

Obr. č. 5: Americký skládací věšák na prádlo. In *Pestrý týden*, Březen 1927. č. 47, s. 15

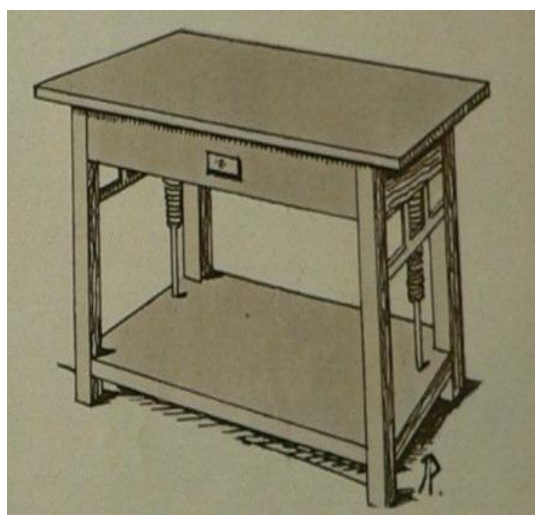

Americký skládací věšák.

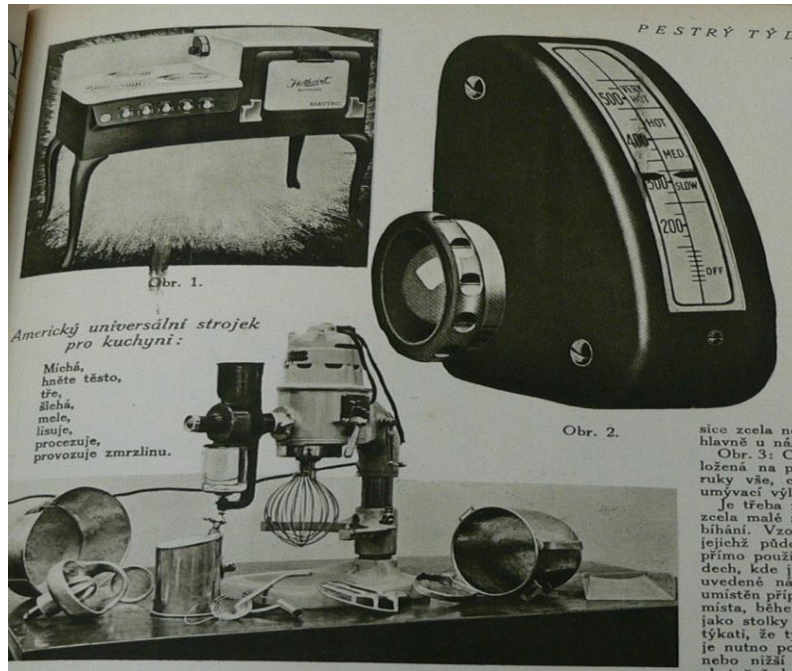
Obr. č 6: Mandl otevřený a mandl zavřený In. *Pestrý týden*, 1927. č. 47, s. 15

Domácí mandl otevřený a zavřený (obrázek dole). Zavřený slouží jako kuchyňský stůl.

Obr. č. 7: El. sporák a americký univerzální stroj In. *Pestrý týden*, 1927. č. 11, s. 13

Obr. č. 8: Samožárná kamna - reklama. In *Pestrý týden*, 1929. č. 35. s. 23

ná 25

...hojněného ... a chřipka ... vytápění. Jen ... každé hospodyně v prakti přeskoušet, díky ... tato kamna za svoje rozšíření a mají svůj vel- ... ký podíl v úšlosti něcho domova.

... Krby a p... ných ... a ...

OBLÍBENÁ!
SVOBODA
ÚSPORNÁ!
LEVNÁ!
ELEGANTNÍ!

„TANTAL“
 Lidová stáložárna kamna pro kanceláře a dířady.

„AUTO-MAT“
 Stáložárna kamna pro lepší domácnost.

bedině stáložárna kamna se samostatnou regulací!
40.000 KUSŮ PRODÁNO 1928—29!
PROHLÉDNĚTE SI!
KOUPÍTE!
DOKAZATELNĚ
1/2
SPOTŘEBA PALIVA!
TOVÁRNA NA KAMNA
ALOIS SVOBODA
A SPOL., PRAHA VII.
VELETRŽNÍ PALÁC, LOKAL 41.
 Telefon 27141-5.

Stáložárny přenosné v každé velikosti.
 Stáložárny vložky v každé velikosti pro kuchlová kamna a krby. Vzdůchná topení pro velké místnosti.
 Telefon 27141-5. Vyžádejte si bezplatně ceníky, nabídky, rozpočty a návštěvu inženýra. Ústředna zadá ještě několik volných rayonů kapitálově silným zájemcům.

Alco" krby a dřevěným topením.
 se současným opatřením teplé vody pro koupelnu a kuchyn. Pro vily, byty, kina, hotely, pensiony, kavárny, garáže atd.
 Telefon 27141-5.

Dobr...
 NE